

Càritas
Diocesana de Barcelona
Observatori de la Realitat Social

**IMPACTE DE LA CRISI DE LA COVID-19 EN
LES LLARS ATESES PER CÀRITAS DIOCESANA
DE BARCELONA (TERCERA ONADA 2021)**

I ANY DE CRISI : SEQÜELES QUE S'ESTANQUEN I FATIGA PANDÈMICA

1. Introducció	3
2. Resum executiu	4
3. Situació laboral i econòmica: una fragilitat desprotegida	6
3.1 Res no és el que sembla en el mercat laboral	6
3.2 Precarietat laboral sensible a les onades de la crisi sanitària	7
3.3 Les llars sense ingressos	9
3.4 Llars en situació de pobresa	11
3.5 Prestacions per a la garantia dels ingressos mínims	12
4. Impactes en altres dimensions de les condicions de vida	15
4.1 Impactes generalitzats	15
4.2 Dificultats amb l'habitatge	17
4.3 Més irregularitat	18
4.4 Bretxa digital: més barreres als drets i oportunitats	19
4.5 La infància i l'escola: impactes negatius en el rendiment escolar	21
4.5.1 Resultats acadèmics i apagada digital	21
4.5.2 Suports educatius als menors en edat escolar	22
4.5.3 Confinament de les escoles i efectes en la vida familiar i laboral	22
4.6 Relacions socials i suports debilitats	24
4.6.1 El nucli de convivència	24
4.6.2 Debilitament d'altres relacions socials	24
4.6.3 Raons que expliquen el deteriorament	25
4.6.4 La situació de la xarxa de suports un any després de la COVID	26
4.6.5 La soledat en situació de pandèmia	27
4.7 Impactes de la vida COVID en la salut	27
4.7.1 Conviure amb la COVID	27
4.7.2 Privacions de salut per raons econòmiques	28
4.7.3 Impactes en la salut física	29
4.7.4 Impactes en la salut psicoemocional	29
5. La mirada cap al futur	31
6. Propostes polítiques de Càritas Diocesana de Barcelona davant la COVID-19	32
7. Metodologia i equip de treball	39

1. Introducció

El 14 de març del 2020 el govern d'Espanya decretava l'estat d'alarma per fer front a la COVID-19, un virus que ha provocat la paralització gairebé total a escala global. Els mesos de confinament van representar l'agudització d'una crisi social que s'afegia a les crisis sanitària i econòmica existents i provocava un impacte sense precedents en les vides de les persones. Un any després, les seqüeles profundes que està deixant la crisi, en forma d'augment de la precarietat i de la fragilitat es mantenen. Fins al punt que la sensació de fatiga pandèmica s'imposa, i el risc d'estancament i de cronificació augmenten.

Durant els primers mesos de confinament es va realitzar una enquesta a les llars acompanyades per Càritas Diocesana de Barcelona¹ per tal de copsar la intensitat de l'impacte de la COVID-19 en les seves vides, i posteriorment, després de l'estiu, al setembre es va tornar a contactar amb les mateixes llars per veure si la situació havia millorat. Si bé la sensació dels mesos d'estiu va ser de cert alleujament, alertàvem també de la profunditat de les seqüeles i del seu estancament en forma d'empitjorament de les condicions de vida de les persones. Aquest informe és, doncs, una tercera onada d'enquestes a les mateixes llars feta gairebé un any després de l'inici de la crisi. De la informació continguda aquí es desprèn una preocupació latent per moltes situacions de gran fragilitat que acompanyem des de Càritas. Situacions que ens mostren que els efectes d'aquesta crisi estan durant massa i són molt difícils de sostenir per a famílies que ja tenien les seves economies en una situació de molta dificultat.

És cert que alguns indicadors, com per exemple, dins l'àmbit laboral, ens volen mostrar una certa tornada a la situació de partida, però res no és el que sembla a primer cop d'ull. D'una banda, perquè amaguen matisos importants de noves formes de precarietat laboral que no permeten que les condicions de vida de les persones millorin, i de l'altra, perquè fins i tot si arribéssim a situar-nos en el punt de partida de l'inici de la crisi, no es tractava d'un punt de partida desitjat. Ja alertàvem aleshores que l'atur, la fragilitat dels ingressos i la feblesa de les xarxes de protecció de moltes persones les situaven davant d'un precipici.

Ens reafirmem a demanar apostes més decidides per part de les administracions públiques i de la resta dels agents de la nostra societat amb mirada de curt termini, per sostenir, i de mitjà i llarg termini, per canviar les causes generadores de desigualtats del nostre model socioeconòmic. Que les elevades mostres de solidaritat per part de la ciutadania en general, de les quals hem estat testimonis durant aquests mesos, es puguin articular també en respostes col·lectives que fomentin una societat integradora i més humana. El període postpandèmic que comencem a albirar pot ser una nova oportunitat de construir una societat més justa, cohesionada i, en definitiva, més fraterna, sense que ningú es quedi enrere.

¹Aquest estudi s'emmarca dins la línia d'estudis engegada per l'Observatori de la realitat de Càritas Española per copsar l'impacte de la COVID-19 en les llars acompanyades per Càritas. Podeu consultar l'estudi que recull els resultats d'àmbit estatal a la web www.caritas.es, i l'estudi amb els resultats per a les Càritas amb seu a Catalunya a la web www.caritascatalunya.cat.

2. Resum executiu

3 de cada 5 persones tenen una relació molt feble amb el mercat laboral (a l'atur o amb feina dins el mercat informal) i el 75% de les persones que treballen han d'assumir riscos d'exposició a la malaltia

Un any després de l'inici de la pandèmia, la situació laboral de moltes de les persones que acompanyem des de Càritas Diocesana de Barcelona es caracteritza per la precarietat laboral. 3 de cada 5 persones es troben en situació d'atur o amb una feina dins el mercat informal, cosa que indica una elevada inestabilitat i uns ingressos molt reduïts. Així, el 43,6% de les persones amb una feina han treballat de manera parcial o temporal el darrer mes. A més, com ja hem anat alertant en informes anteriors, la pandèmia ha generat noves formes de precarietat laboral, en forma de l'assumpció de més riscos d'exposició davant de la malaltia (el 75% de les persones ateses que treballen els han d'assumir) o de tenir conseqüències negatives en el cas d'haver de fer una quarantena (el 70% de les persones patiria aquestes conseqüències, perdria la feina o es quedaria sense ingressos).

Prop de 3.500 llars acompanyades per Càritas no tenen cap tipus d'ingrés, el 91,4% es troba en situació de pobresa relativa i el 66,5% en pobresa severa

L'impacte laboral d'un any de COVID és encara més evident quan es para atenció a la situació econòmica de les persones acompanyades per Càritas: amb data de febrer de 2021, el 21,2% de les llars ateses no compten amb cap ingrés, 13 punts percentuals més que ara fa un any (8,2%). Aquesta proporció puja quan ens centrem en llars amb menors sense ingressos (25,4%) o llars d'origen migrant (24,7%). I pel que fa a la seva relació amb la pobresa, el 91,4% de les llars ateses es troba en situació de pobresa relativa i el 66,5% en pobresa severa. Aquesta proporció augmenta fins al 70,1% en el cas de llars amb menors i fins al 73,3% en el cas de les llars monoparentals amb menors.

Les llars ateses que cobren alguna prestació d'ingressos mínims no arriben al 7%

Seria desitjable pensar que davant d'aquest augment de les llars en situació de desprotecció en termes d'ingressos el desplegament de sistemes de rendes mínimes estiguin exercint el seu paper de protecció, però res més lluny de la realitat. De fet, les llars ateses que cobren alguna prestació d'ingressos mínims (sigui la Renda Garantida de Ciutadania o l'Ingrés Mínim Vital) no arriben al 7%.

El 64,5% de les llars ateses no disposa d'un habitatge digne i 1 de cada 4 llars s'ha vist obligada a canviar-se a un habitatge més econòmic

Les situacions abans descrites de manca d'ingressos tenen un impacte directe en les situacions d'exclusió residencial que viuen les llars acompanyades per Càritas Diocesana de Barcelona. El 64,5% no disposa d'una llar digna, on predominen les situacions de relloguer d'habitacions. A més, des de l'inici de la pandèmia, 1 de cada 4 llars ateses s'ha vist obligada a canviar-se a un habitatge més econòmic.

El 49% de les llars ateses per Càritas té algun membre en situació administrativa irregular

Sens dubte, un dels col·lectius més afectats per la crisi de la COVID-19, perquè ja es trobava en una situació d'elevada precarietat és el de les persones en situació administrativa irregular. El 49% de les llars ateses té algun membre en aquesta situació, cosa que implica no poder accedir a un treball decent, a un habitatge digne i ni tan sols a una prestació.

El 50% de les llars ateses per Càritas es troba en apagada digital i el 38% de les llars amb menors ateses per Càritas no té un dispositiu adequat per a les seves necessitats

La pandèmia ens ha portat una major necessitat de viure connectats a internet, però la meitat de les llars ateses es troba en "apagada digital", bé per falta de dispositius o de connexió, bé per falta de les habilitats necessàries. Es tracta d'un factor més d'exclusió, que fa que les persones perdin oportunitats formatives, laborals o de relacions socials. Especialment greu és el cas de les llars amb menors, on el fet de no disposar d'un dispositiu adequat els dificulta el seguiment del curs escolar i això afecta el rendiment dels menors (un 38% de les llars ateses es troba en aquesta situació).

Al 52% de les llars amb menors ateses per Càritas els pares i mares no poden donar-los suport educatiu

Seguint amb les famílies amb menors, més de la meitat no poden donar el suport educatiu que necessiten els seus fills, bé per la situació d'apagada digital comentada anteriorment, bé per dificultats idiomàtiques o d'altre tipus. I no només el sentiment de culpabilitat aflora en aquest àmbit, sinó també en el moment de conciliar la cura dels menors on la feina, amb un 8% de les llars hauria de deixar sols els menors si hi hagués un nou tancament escolar.

El 52,2% de les llars veuen deteriorades les relacions amb els amics i gairebé 7 de cada 10 llars ateses no pot comptar amb ningú que els doni suport en l'àmbit més material

Pel que fa a les relacions socials, més de la meitat de les llars ateses no ha vist millorada la seva relació amb els amics, i gairebé 7 de cada 10 llars no pot comptar amb ningú que li pugui prestar diners o aconseguir una feina. Unes relacions socials afectades per les mesures sanitàries, per la por al contagi i per la incertesa de la situació present i futura.

1 de cada 3 llars veu deteriorada la salut física, principalment per qüestions psicològiques i un 57% de les llars noten com empitjora la salut psicoemocional, per la inseguretat del futur; motius econòmics o esgotament de la pandèmia

Les relacions socials no són les úniques afectades per la pandèmia, sinó que la salut, tant física com psicoemocional, ha estat molt perjudicada. Així, 1 de cada 3 llars ha tingut un empitjorament de la salut física, causat bàsicament, per qüestions psicològiques mentre que el 57% de les llars ha patit un empitjorament clar de la seva salut psicoemocional. Aquest ha estat provocat, principalment, per la inseguretat cap al futur, per les dificultats econòmiques que es viuen a la llar o per l'anomenada fatiga pandèmica, que mostra que gairebé després d'un any de pandèmia hi ha situacions que costen de sostenir.

L'esperança i la preocupació continuen presents a parts iguals en la mirada cap al futur

Finalment, les llars acompanyades per Càritas Barcelona es mostren en la seva majoria esperançades (89,5%) tant com preocupades (89,5%), i una majoria se senten amb por (57,9%), una emoció que creix.

3. Situació laboral i econòmica: una fragilitat desprotegida

3.1 Res no és el que sembla en el mercat laboral

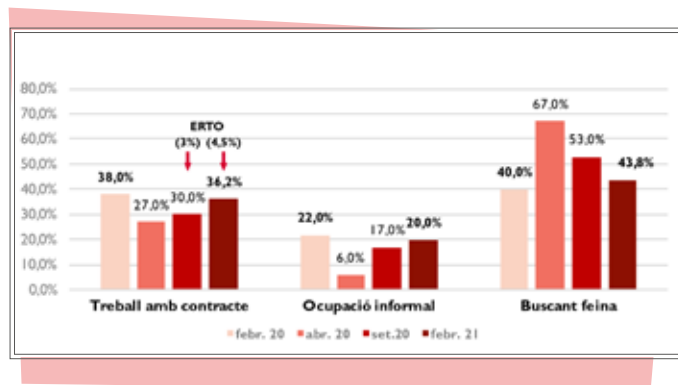
3 de cada 5 persones tenen una relació molt feble amb el mercat laboral (a l'atur o amb feina dins el mercat informal)

El 30,7% de la població catalana² no pot accedir a la protecció i l'estabilitat que proporciona un contracte de treball de durada indefinida i de jornada completa. L'existència de feines d'elevada precarietat fa que, avui dia, el sol fet de tenir una feina no garanteixi la protecció davant les situacions d'exclusió social. Així, la combinació d'una elevada taxa d'atur amb ocupacions temporals dins el mercat informal o amb contractes de curta durada amb sous baixos implica que les condicions de vida de les persones es caracteritzin per la fragilitat. Amb tot, aquestes feines precàries representen moltes vegades l'única font d'ingressos de la llar i, en aquest sentit, els mesos de confinament que van comportar la frenada dràstica de molts sectors econòmics i de l'economia informal en el seu conjunt van afectar molt intensament les persones que en depenien, com ara els treballadors dels serveis domèstics, la cura i l'acompanyament a menors, majors i dependents, o la venda ambulants, entre d'altres.

Un any després de l'inici de la pandèmia, pot semblar que es recuperen les xifres de persones amb una ocupació. Concretament, el 36% de les persones en edat de treballar que viuen a les llars ateses per Càritas Diocesana de Barcelona tenien el gener del 2021 un treball amb contracte (amb un 4,5% en ERTO), i el 20% un treball dins l'economia informal. Aquestes xifres s'acosten a la situació que hi havia abans de la pandèmia (38% i 22%, respectivament), si bé cal tenir en compte dues qüestions rellevants. La primera és que un nombre proper a la meitat de les persones que treballaven el gener passat ho van fer de manera temporal, sense haver treballat tots els dies laborables del mes. La segona és que fins i tot si arribéssim a recuperar els nivells pre-pandèmia, no es tracta d'una situació òptima, sinó que ja aleshores alertàvem de la precarietat laboral generadora d'exclusió social.³

Figura 1. Evolució de la situació laboral de les persones en edat de treballar que viuen a les llars ateses per Càritas Barcelona

Febrer 2020 - Febrer 2021

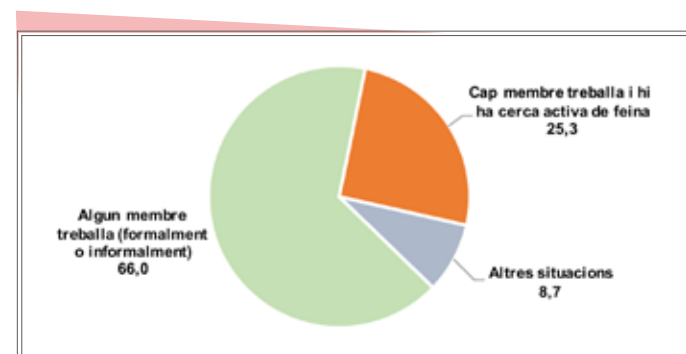

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID-19 entre les llars ateses per Càritas Barcelona

Per tant, no podem deixar-nos endur per aquest "miratge" de la recuperació laboral i cal que anem desgranant els matisos que la componen. Així, el resultat d'un any de pandèmia és que tot i que el 66% de les llars tenen algun dels seus membres treballant, el fet cert és que una bona part està treballant dins el mercat informal. A més a més, el 25,3% de les llars acompanyades per Càritas tenen tots els seus membres sense treballar, ni formalment ni en el mercat informal ni cercant feina. La resta (8,7%) són altres situacions en les quals hi ha persones pensionistes o amb altres circumstàncies que les allunyen del mercat de treball.

Figura 2. Situació de les llars acompanyades per Càritas Barcelona en relació amb el mercat de treball

Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID-19 entre les llars ateses per Càritas Barcelona

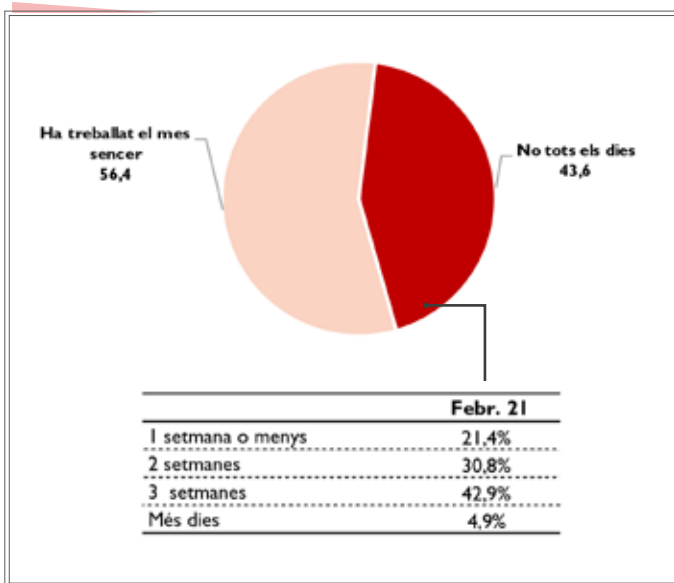
²Vegeu FOESSA (2020) "Vulneración de derechos: trabajo decente".

³Vegeu FOESSA (2019) "Informe exclusió i desenvolupament social a la Diòcesi de Barcelona".

En segon lloc, cal tenir en compte l'elevada temporalitat de les persones acompanyades per Càritas Barcelona que treballen. En concret, el 43,6% de les persones amb una feina no han treballat tots els dies del mes de gener del 2021, no per vacances ni per festes, sinó perquè la seva dedicació ha estat temporal.

Treballar dues setmanes o menys és especialment freqüent quan a la llar hi ha feina no regularitzada (61%)

Figura 3. Temporalitat de les llars on algun membre treballa
Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID-19 entre les llars ateses per Càritas Barcelona

Donada la intensa relació entre les fonts d'ingressos i els ingressos nets, aquesta qüestió s'aprofundeix en el següent apartat.

3.2 Precarietat laboral sensible a les onades de la crisi sanitària

3 de cada 4 persones ateses que treballen han d'assumir riscos d'exposició a la malaltia i el 70% tindria conseqüències negatives davant d'una possible quarantena

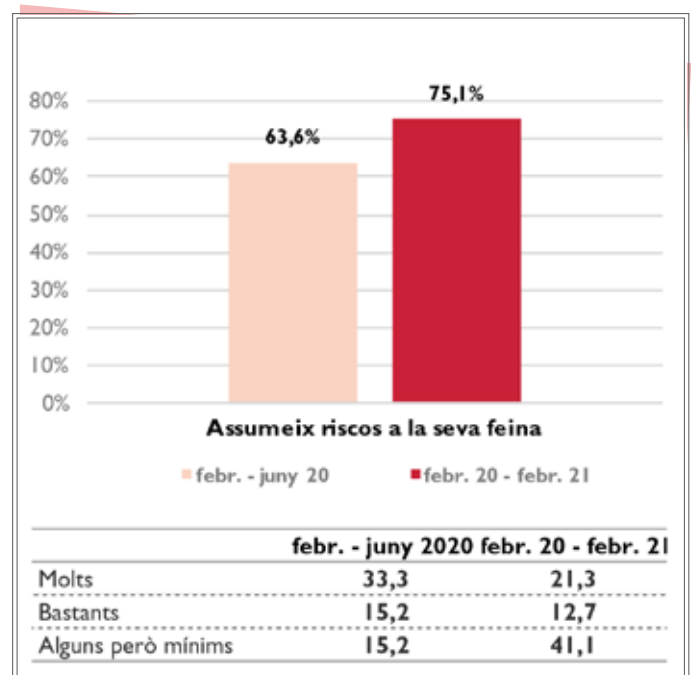
Com ja alertàvem als informes anteriors, la COVID-19 ha portat noves formes de precarietat laboral. Així, el percentatge de persones que s'han vist abocades a assumir riscos per raons de feina ha passat del 63,9% al 75,1%.

La major part (41,1%) considera que són riscos mínims atesa la creixent acomodació a treballar sota l'amenaça del contagi, però respectant els protocols de prevenció que ens ha portat la COVID. Cal no oblidar, però, que el 34% assumeix molts o bastants riscos pel fet de tenir la feina que té, haver-la de mantenir o haver-ne d'aconseguir una.

Tanmateix, sigui quina sigui la gravetat percebuda del risc, el cert és que moltes ocupacions són d'estar en contacte amb altres persones i suposen assumir riscos diaris per a la salut.

Figura 4. Amb motiu de la seva feina i des que va començar la crisi (des del març fins a l'actualitat), ha hagut d'assumir riscos referents a la COVID-19 (contagi) que hauria preferit evitar.

Febrer 2020 - Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID-19 entre les llars ateses per Càritas Barcelona

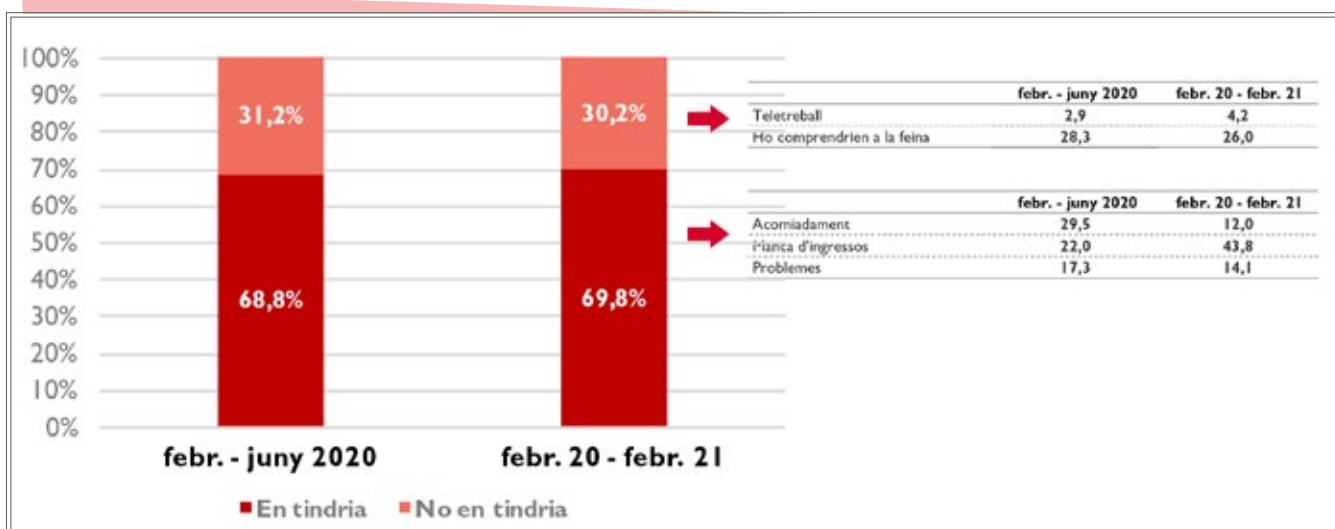
Aquests riscos s'assumeixen en gran mesura ja que els impactes d'un possible confinament afectarien greument la gran majoria de persones acompanyades per Càritas: el 69,8% declara que el fet d'haver-se de confinar per contacte amb alguna persona positiva per COVID suposaria conseqüències negatives per a la seva vida, principalment quedar-se sense ingressos (43,8%).

El percentatge dels que pateixen pels seus ingressos en cas de confinament preventiu és cada cop més elevat (del 22% al 43,8%), cosa que té a veure, no tant amb la por a l'acomiadament com amb les condicions precàries i desprotegides que moltes persones tenen a les seves feines.

Igualment, cal comentar que aquelles persones que consideren que hi hauria comprensió per part dels ocupadors respectius no tenen en general la possibilitat de teletreballar (4,2%), de manera que esperen no patir gaires conseqüències laborals perquè confien en la bona fe i comprensió dels seus ocupadors.

Figura 5. Si tingués contacte amb algú a qui diagnosticuessin positiu de COVID i hagués de fer quarantena, li suposaria aquest fet un problema, laboralment parlant?

Febrer 2020 - Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID-19 entre les llars ateses per Càritas Barcelona

3.3 Les llars sense ingressos

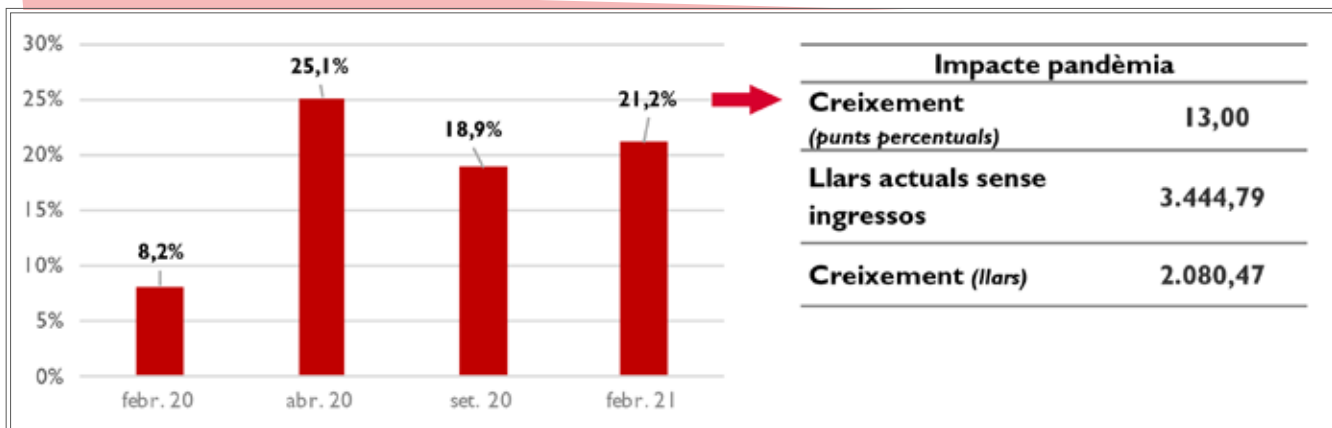
Més d'1 de cada 5 llars acompanyades per Càritas no té cap tipus d'ingrés

L'impacte laboral d'un any de COVID és encara més evident quan es para atenció a la situació econòmica de les persones acompanyades per Càritas: amb data de febrer de 2021, el 21,2% de les llars ateses no compten amb cap ingrés, 13 punts percentuals més que ara fa un any (8,2%). Aquest increment implica que actualment s'acompanyin prop de 3.500 llars sense cap ingrés, 2.000 més que fa un any.

Figura 6. Evolució de les llars ateses sense ingressos

Febrer 2020 - Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID-19 entre les llars ateses per Càritas Barcelona

D'aquesta manera, és necessari aturar-se una mica més en quines són les fonts d'ingressos de les llars el 2021 i quins ingressos se n'estan obtenint.

Com s'ha indicat en l'apartat anterior, la principal font d'ingressos de les llars és el treball regularitzat, ja sigui amb ERTO o sense (46,2%), que quan existeix aporta uns ingressos molt superiors a la resta de fonts, però que igualment són precaris per al tipus i grandària de les llars acompanyades (1.075,78€ mensuals nets).

En segon lloc, en un 27,3% de les llars hi ha ingressos procedents del treball informal. Aquest tipus de treball aporta uns ingressos de mitjana molt reduïts, quasi a la meitat (569,59€).

En tercer lloc, en el 59,7% de les llars hi ha alguna persona a l'atur, però només en el 8,3% hi ha alguna prestació que pugui pal·liar la falta de feina. Es tracta doncs, d'una aproximació a la minsa cobertura de les prestacions vinculades a situacions d'atur entre les llars acompanyades per Càritas Barcelona: s'estima a l'entorn del 14%. Quan es té alguna prestació d'atur els ingressos són força reduïts (530,61€).

La presència de persones jubilades o pensionistes és poc freqüent a les llars acompanyades (12,5%), de manera que els ingressos provinents d'aquesta font són també escassos (6,1%). De fet, no cobreixen totes les persones que estan jubilades, ja que només el 48,7% de les llars on hi ha persones jubilades tenen algun ingrés procedent de pensions de jubilació. Quan aquesta pensió existeix se situa en una mitjana de 755,32€.

Altres pensions, beques i ajuts tenen una presència quasi irrelevant com a font d'ingressos de les llars a Càritas Barcelona: de fet, només en el 4,4% de les llars hi ha ingressos procedents de l'RGC, i encara més infreqüent és cobrar l'IMV (2,1%). L'anàlisi de la cobertura i situació d'aquestes rendes entre la població acompanyada per Càritas mereix un apartat concret en aquest informe.

Aquest panorama general no pot fer perdre de vista que hi ha circumstàncies en les quals encara pot ser més complicada la situació. Cal començar, doncs, a dibuixar quines situacions o perfils estan en una major precarietat d'acord amb aquest primer conjunt de dades.

- Hi ha menors**
 - 1 de cada 4 llars amb menors no té ingressos (25,4%), un percentatge significativament elevat
 - Els ingressos mitjans de les llars es limiten a 735€ mensuals
- Monoparentals amb menors**
 - Igualment un elevat 17,9% de les llars monoparentals amb menors es troba sense ingressos
 - Després d'un any de pandèmia els ingressos mitjans se situen a 577€
- D'origen migrant**
 - Entre les llars d'origen migrant el percentatge de les que no tenen cap ingrés és significativament elevat (24,7%, però és d'un 9% si es té la nacionalitat espanyola)
 - Els ingressos mitjans són de 658€ al mes
- Cap membre treballa**
 - La dependència del mercat de treball de les llars acompanyades per Càritas i la seva enorme desprotecció causada per la temporalitat i el mercat informal, fa que el percentatge de llars sense ingressos quan no hi ha feina augmenti fins al 51,9%
 - Els ingressos mitjans són significativament inferiors (266€)

3.4 Llars en situació de pobresa

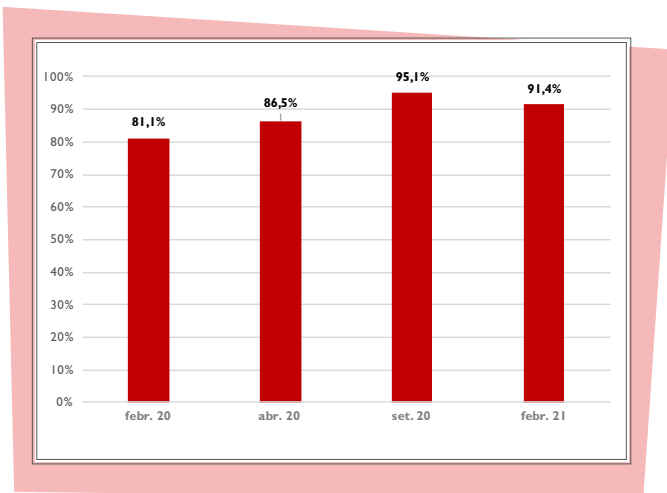
Gairebé 3 de cada 4 llars monoparentals amb menors ateses per Càritas es troben en situació de pobresa severa

En aquest context de precarització no és estrany que les taxes de pobresa es vegin clarament incrementades després d'un any de COVID. Concretament, després d'un any el 91,4% de les llars acompanyades per Càritas Barcelona està en situació de pobresa relativa, i ingressen menys de 889€ per una llar unipersonal i 1.868€ quan la llar està formada per 2 adults i 2 infants.

Aquest augment de 10 punts percentuals de pobresa relativa aboca a una estimació de prop de 15.000 llars en aquestes condicions, 1.300 més que ara fa un any.

Figura 7. Evolució de les llars acompanyades per Càritas Barcelona en situació de pobresa relativa. L'indar català 2019⁴

Febrer 2020 - Febrer 2021

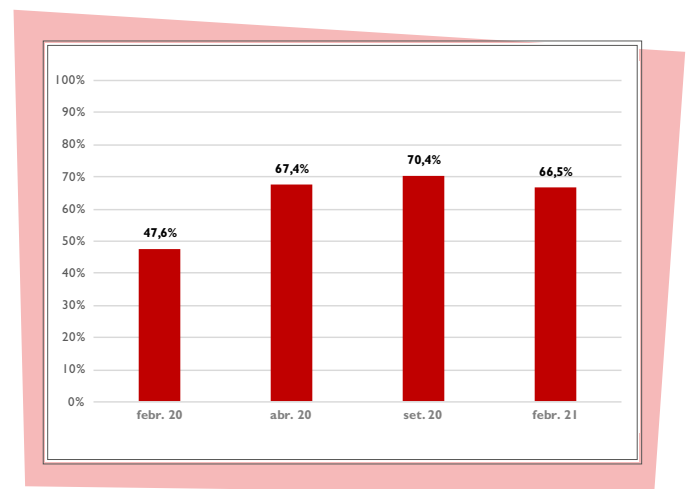
Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID-19 entre les llars ateses per Càritas Barcelona

⁴Les dades de set 20 es van calcular en base a 14 pàgines. Dades actualitzades i armonitzades a 12 pàgines.

Més agut encara és el creixement de la pobresa severa entre les llars acompanyades per Càritas Barcelona. Després d'un any de pandèmia, el 66,5% de les llars han de sobreviure amb menys de 445€ mensuals nets les llars unipersonals i 934€ les llars de dos adults i dos menors. La pobresa severa ha crescut 18 punts en un any i ja afecta 10.800 llars, 2.800 més que fa un any.

Figura 8. Evolució de les llars acompanyades per Càritas Barcelona en situació de pobresa severa. L'indar català 2019⁵

Febrer 2020 - Febrer 2021

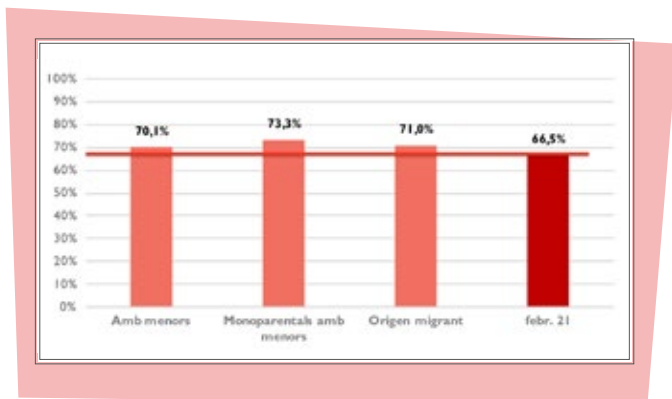
Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID-19 entre les llars ateses per Càritas Barcelona

Aquesta proporció de llars en situació de pobresa severa augmenta si considerem alguns perfils específics. Així, quan es tracta de llars amb menors, el 70,1% es troben en situació de pobresa severa, i si són llars monoparentals amb menors puja fins al 73,3%. És a dir, gairebé 3 de cada 4 llars monoparentals amb menors ateses per Càritas es troba en situació de pobresa severa. Finalment, les llars formades per persones d'origen migrant també tenen una taxa de pobresa severa més elevada, a l'entorn del 71%.

⁵Les dades de set 20 es van calcular en base a 14 pàgines. Dades actualitzades i armonitzades a 12 pàgines.

Figura 9. Evolució de les llars acompanyades per Càritas Barcelona en situació de pobresa severa. Llindar català 2019. Detall de perfils específics

Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID-19 entre les llars ateses per Càritas Barcelona

Pel que fa a l'RGC, les dades permeten estimar una minsa taxa de cobertura de les llars en pobresa relativa (4,5%) i encara més reduïda de les llars en situació de pobresa severa (3,5%).

Entrant més en detall en les situacions de les llars que no perceben l'RGC, la gran majoria (87%) no l'han demanat. Es tracta principalment de persones que no la sol·liciten bé perquè no tenen informació (58,5%), bé perquè consideren que no hi tenen dret (14,2%) o bé perquè no saben com fer-ho (14,2%).

El limitat 11,8% que no percep l'RGC però l'ha demanat es divideix entre els que han rebut una denegació (5,1%) i els que estan a l'espera (6,7%). Les denegacions són de demandes tant d'abans com de després del confinament, mentre que les situacions en espera són en major mesura casos que l'han sol·licitat durant el confinament.

Les denegacions són degudes a una gran diversitat de motius. Entre els més mencionats cal destacar no poder demostrar el llindar econòmic requerit.

3.5 Prestacions per a la garantia dels ingressos mínims

Les llars ateses que cobren alguna prestació d'ingressos mínims no arriben al 7%

Les prestacions d'ingressos mínims, tant la Renda Garantida de Ciutadania (RGC) com l'Ingrés Mínim Vital (IMV) han de ser un dels instruments principals per pal·liar les greus dificultats econòmiques que viuen les llars acompanyades per Càritas Barcelona. Tanmateix, després d'un any de pandèmia només el 4,4% de les llars compten amb ingressos de l'RGC, i el 2,1% rep l'IMV.

Figura 10. Cobertura de l'RGC

Febrer 2021

RGC febr. 21	%
RGC (total llars que la perceben)	4,4
Taxa de cobertura llars pobresa relativa	4,5
Taxa de cobertura llars pobresa severa	3,5

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID-19 entre les llars ateses per Càritas Barcelona

Figura 11. RGC: sol·licituds, terminis i denegacions

Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID-19 entre les llars ateses per Càritas Barcelona

Encara més reduït és l'impacte de l'IMV en la cobertura de necessitats de les llars acompanyades per Càritas Barcelona. Només el 2,1% de les llars perceben aquests ingressos un any després de la pandèmia i deu mesos després de la seva aprovació. Així, la cobertura entre les llars més afectades per l'exclusió econòmica és mínima (2,1% de les llars en situació de pobresa relativa i 1,3% de les llars en situació de pobresa severa).

A les llars on no hi ha ingressos provinents de l'IMV, com passa en el cas de l'RGC, hi predomina el desconeixement sobre aquest recurs (70,7%). A molta distància, el 12% declara que té informació però no prou per poder fer-ne els tràmits, i només el 17,2% considera que, malgrat que no la percep, té informació suficient per fer-ne la tramitació.

Figura 12. Cobertura de l'IMV

Febrer 2021

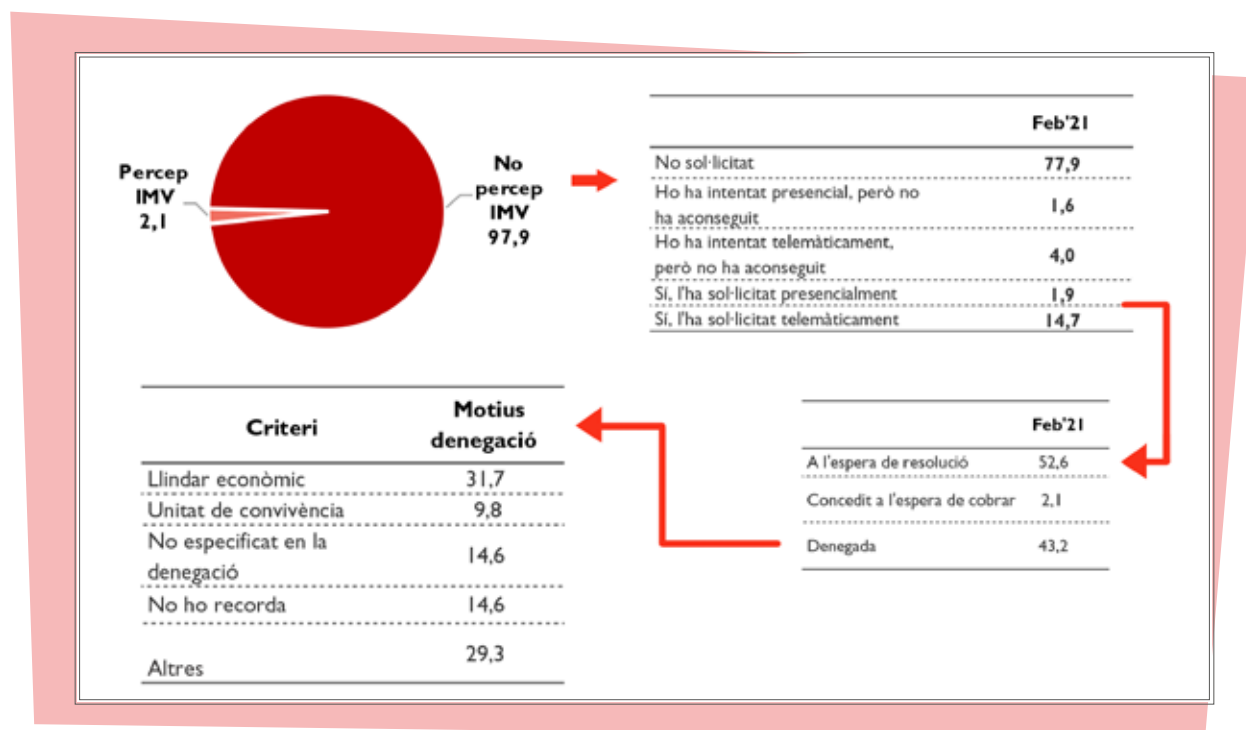
IMV febr. 21	Hi ha ingressos?	No el percep	
IMV (Total llars que la perceben)	2,1	97,9	
Taxa de cobertura llars pobresa relativa	2,1	97,9	70,7
Taxa de cobertura llars pobresa severa	1,3	Té informació però no és suficient	12,0
		Té informació suficient per fer-ne la sol·licitud	17,2

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID-19 entre les llars ateses per Càritas Barcelona

Com en el cas de l'RGC, cal aprofundir, doncs, sobre quina és la situació de les llars en les quals no es percep l'IMV. La gran majoria no ha sol·licitat l'IMV, i un 5,6% ho ha intentat, ja sigui presencialment o de manera telemàtica, però no ho ha aconseguit. El 16,6% ha aconseguit fer la sol·licitud principalment de manera telemàtica.

La majoria de les llars que han aconseguit fer els tràmits declaren que estan a l'espera de la resolució (52,6%) i només el 2,1% afirma que li ha estat concedida i està a l'espera de poder-lo ingressar. Així, l'IMV ha estat denegat en un 43,2% de les llars que l'havien tramitat. Quan s'ha denegat, el llindar econòmic és el motiu més freqüent (31,7%).

Figura 13. IMV: sol·licituds, terminis i denegacions

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID-19 entre les llars ateses per Càritas Barcelona

4. Impactes en altres dimensions de les condicions de vida

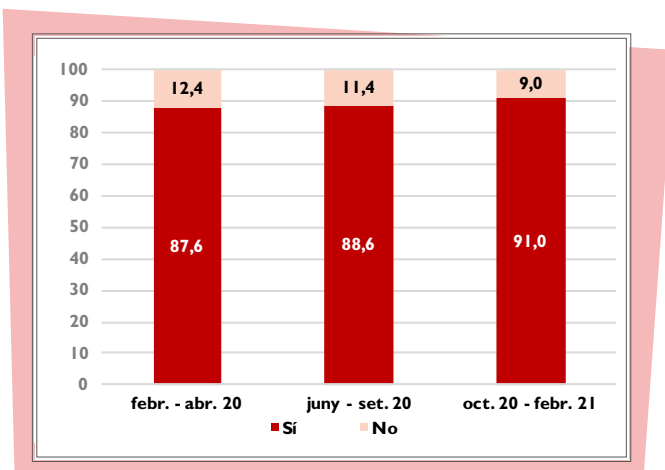
4.1 Impactes generalitzats

El 91% de les llars ateses pateix alguna dificultat per raons econòmiques

Els impactes d'aquesta precarietat laboral i manca d'ingressos, juntament amb la manca de suport i cobertura de les ajudes a les rendes, fan que cada cop més llars acompanyades per Càritas pateixin dificultats econòmiques (del 87,6% al 91%).

Figura 14. Ha patit alguna dificultat per raons econòmiques

Febrer 2020 - Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID-19 entre les llars ateses per Càritas Barcelona

Aquest augment sostingut de la fragilitat de les llars acompanyades per Càritas es tradueix en les següents situacions:

- La meitat de les llars acompanyades es troben actualment amb grans dificultats per pagar les despeses de la llar, ja sigui de subministraments (52,6%) com de lloguer o hipoteca (50%). Això ens mostra que avui dia el risc de perdre l'habitatge és una de les preocupacions més importants per a moltes llars, i que ens trobem davant d'una crisi habitacional en tota regla. Així, el 48,8% afirma que s'ha vist obligat, o pensa fer-ho a curt termini, a mudar-se a un habitatge més econòmic. Aquest percentatge s'ha disparat des de principis de la pandèmia (+31,5 punts percentuals). A més, el 15% dels llogaters s'han vist amenaçats d'expulsió.
- El volum de llars en què no es pot portar una alimentació adequada creix també percentualment (48,5%) i arriba a gairebé la meitat de les llars.
- A les llars acompanyades per Càritas cada cop hi ha major necessitat de demanar ajuda a amics i familiars (46,9%) i, per contra, es redueix el fet de demanar-ne a les administracions públiques (23,7%) i a les institucions socials (41,6%). La necessitat creixent de recursos ha fet que el percentatge de llars que utilitzen la targeta de crèdit o demanen micropréstecs tot i no tenir diners al compte s'hagi doblat (12,7%).
- Paral·lelament, cada cop són més les que han de deixar d'ajudar altres familiars o amics (37%).
- Un percentatge similar no pot accedir a la medicació que necessita (35%) i cada cop hi ha més llars en aquesta situació.
- Cal dir que les dificultats per assolir les despeses escolars s'ha reduït respecte a setembre, època de tornada al col·legi, perquè el volum de despesa d'escola s'ha contingut per raons de cicle escolar. Tot i això, 1 de cada 4 llars no pot pagar la despesa escolar ordinària (26,2%).

Les precarietats continuen creixent i escanyen elements cada cop més estructurals com són l'habitatge, l'alimentació i les relacions familiars.

Taula 1. Dificultats per raons econòmiques que pateixen les llars acompanyades per Càritas Barcelona

Febrer 2020 - Febrer 2021

	febr. - abr. 20	juny - set. 20	oct. 20 - febr. 21	Dif febr. 20 - febr. 21	Tendència
No disposar de diners suficients per pagar despeses de subministrament (factures de llum, aigua, gas, internet)	49,7	45,3	52,6	2,9	▲
No disposar de diners suficients per pagar despeses d'habitatge o allotjament (hipoteca, lloguer)	42,9	45,3	50,0	7,1	▲
Veure'ns obligats a mudar-nos a un habitatge més barat (o plantejar-ho com a possibilitat futura)	17,3	27,7	48,8	31,5	▲▲
No portar una alimentació adequada	41,3	52,4	48,5	7,2	▲
Demandar ajuda econòmica a familiars o amics	39,8	46,8	46,9	7,1	▲
Demandar ajuda a una institució	62,3	55,6	41,6	-20,7	▼▼
No poder continuar prestant l'ajuda que havíem donat a familiars o amics	30,7	16,3	37,0	6,3	▲
Deixar de comprar medicaments que necessita perquè no els pot pagar	23,8	27,0	35,0	11,2	▲
No disposar de diners suficients per pagar les despeses escolars		37,8	26,2	-11,7	▼
Demandar ajuda a una administració pública	39,4	43,8	23,7	-15,7	▼▼
Patir algun tipus d'amenaça d'expulsió del seu habitatge (immediata o no)	14,1	17,8	15,6	1,5	--
Utilitzar la targeta de crèdit o demanar micropréstecs tot i no tenir diners al compte	5,9	7,1	12,7	6,8	▲

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID-19 entre les llars ateses per Càritas Barcelona

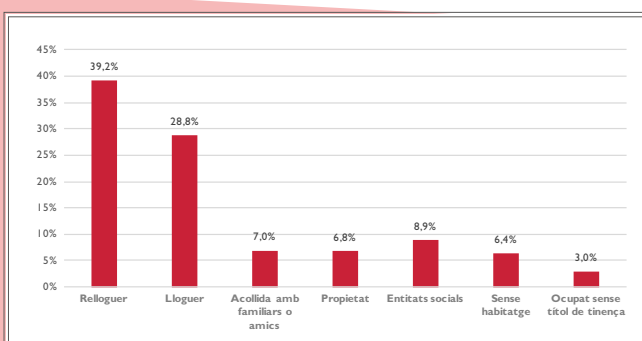
4.2 Dificultats amb l'habitatge

El 64,5% de les llars ateses no disposa d'un habitatge digne

Un dels principals efectes de la precarietat econòmica i de la manca d'un treball decent és la dificultat per poder fer front a les despeses de l'habitatge, o la dificultat per accedir i mantenir un habitatge digne. El 64,5% de les llars ateses per Càritas Diocesana de Barcelona no disposava d'un habitatge digne el febrer del 2021. El relloguer d'habitacions era el règim de tinença més comú, amb un 39,2% de les llars ateses en aquesta situació.

Figura 15. Règim de tinença de l'habitatge de les llars ateses

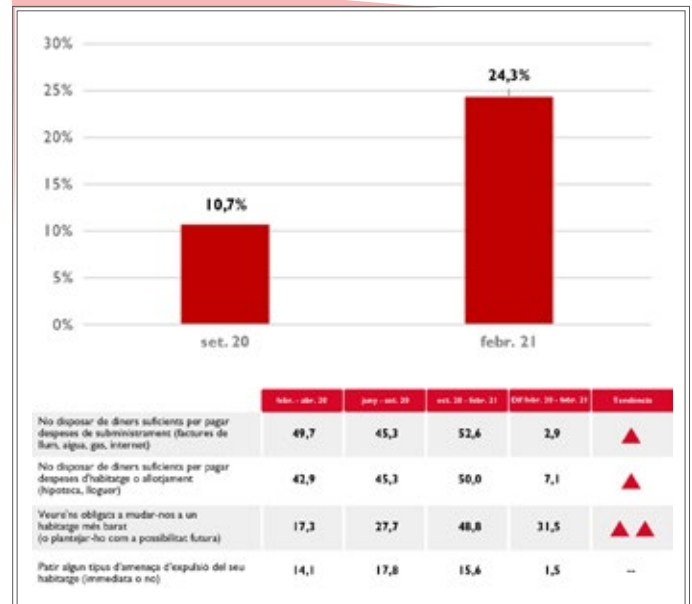
Febrer 2021

Font: Registre de casos de Càritas Diocesana de Barcelona

Figura 16. Impactes en l'habitatge: canvi obligat i riscos addicionals

Febrer 2020 - Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

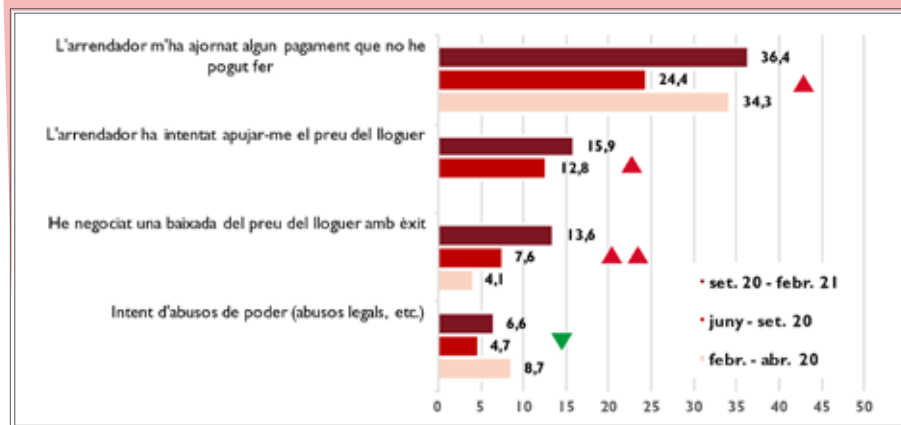
Les condicions de les persones en situació de vulnerabilitat social que atén Càritas Barcelona són molt precàries. La pandèmia ha comportat, però, tant abusos com suports per part de les persones o empreses arrendadores.

- En primer lloc, cal dir que ha augmentat el percentatge de persones que ha pogut negociar l'ajornament d'algun pagament (36,4%) i de les que han aconseguit una baixada de preu de lloguer (13,6%).
- Es manté, però, la proporció de llars que han vist com els volien apujar el lloguer (15,9%) si bé es redueixen lleugerament (6,6%) els intents d'abús (rescindir, expulsar...).

Figura 17. Impactes en les condicions de les llars en règim de lloguer

Febrer 2020 - Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

4.3 Més irregularitat

El 49% de les llars ateses per Càritas té algun membre en situació administrativa irregular

Com és conegut, la majoria de procediments administratius han estat greument alterats arran de la situació de pandèmia. Un d'ells té un impacte vital en la situació de les llars acompanyades per Càritas: els tràmits de documentació d'estrangeria. Així, un any després de l'inici de la pandèmia han augmentat les llars en les quals algun dels membres està en situació irregular (49,2%, 4 punts percentuals més). Tot i això, encara que en 1 de cada 4 llars acompanyades per Càritas el cap de llar està en situació irregular (25,9%), aquest percentatge decreix (-5,3 punts).

Taula 2. Situació documental a la llar

Febrer 2020 - Febrer 2021

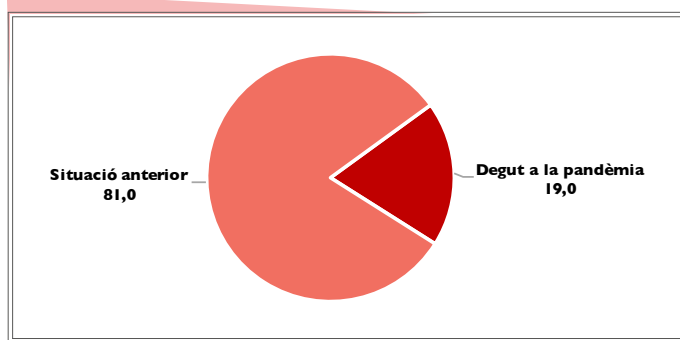
	Feb.-Abril '20	Juny.-Set. '20	Dif. Feb.'20-Feb.'21	Tendència
Tots els membres en situació regular	54,7	50,8	-3,9	▼
Algun en situació irregular	45,3	49,2	3,9	▲
Tots irregulars	25,7	19,3	-6,4	▼
Alguns irregulars	19,6	29,9	10,3	▲▲
Cap de llar regular	68,8	74,1	5,3	▲
Cap de llar irregular	31,2	25,9	-5,3	▼

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

La pandèmia, però, ha tingut molt a veure amb la situació de les llars amb algun membre en situació irregular, ja que el 19% de les llars en les quals es dona aquesta situació declara que algun dels seus membres es troba en situació irregular causada per la situació administrativa i laboral generada per la pandèmia, i cal tenir en compte, també, que tot el procés s'ha dilatat de manera generalitzada.

Figura 18. Irregularitat esdevinguda per la pandèmia

Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID-19 entre les llars ateses per Càritas Barcelona

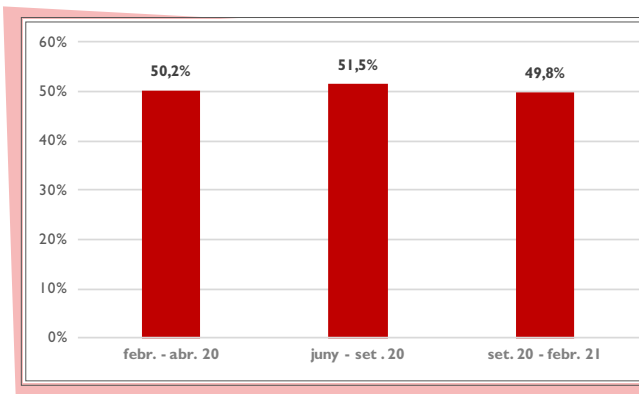
4.4 Bretxa digital: més barreres als drets i oportunitats

El 50% de les llars ateses per Càritas es troba en apagada digital

Durant la pandèmia s'ha posat de manifest com la manca de condicions digitals mínimes per estar en igualtat d'oportunitats es pot considerar un element exclusogen, és a dir, que provoca exclusió i desigualtat. Durant aquest any, a l'entorn del 50% de les llars estan en situació d'apagada digital, ja sigui perquè no tenen internet il·limitada, no tenen aparell adequat per connectar-se a internet i navegar adequadament o no tenen les habilitats per fer-ho.

Figura 19. Llars en apagada digital⁶

Febrer 2020 - Febrer 2021

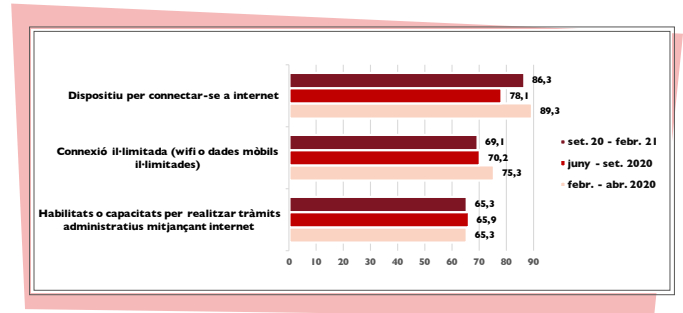

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

Malgrat la situació cada cop més demandant, la situació de connectivitat general no varia significativament. D'una banda, la majoria de llars compten amb dispositiu per connectar-se a internet (86,3%), però tendeix a reduir-se el percentatge de les que tenen connexió il·limitada (69,1%). Quant a les habilitats, encara que el 65,3% té les suficients per fer tràmits, és un percentatge que roman estancat, de manera que 1 de cada 3 llars ateses per Càritas Barcelona no se sent capaç de fer tràmits per internet.

Figura 20. Condicions de connectivitat

Febrer 2020 - Febrer 2021

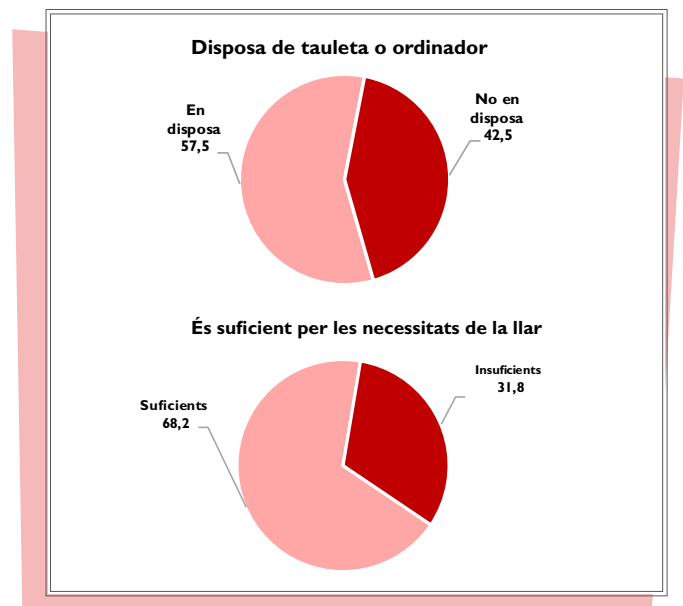

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

Els tipus d'aparell que es necessiten per navegar i accedir als recursos i oportunitats és determinant, però el 42,5% de les llars no disposa de tauleta o ordinador, de manera que en el 31% dels casos els dispositius no han estat suficients per a les necessitats laborals, educatives i administratives.

Figura 21. Disposició de tauleta o ordinador i suficiència per als usos bàsics

Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

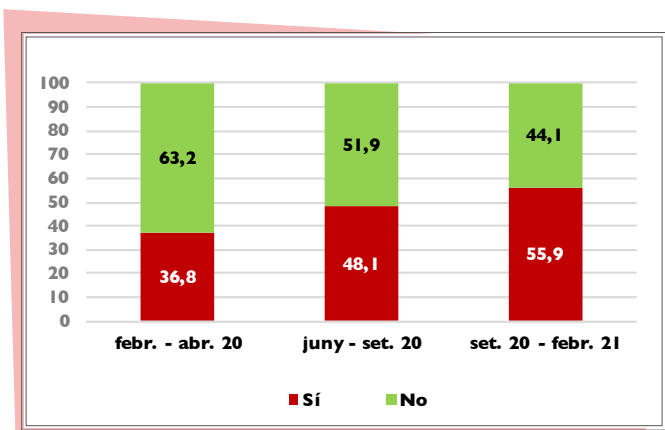
⁶Les dades de les diferents onades han estat recalculades amb el mateix criteri que els informes de Càritas Espanya.

Es considera que una llar està en apagada digital si no tenen internet il·limitada, no tenen aparell adequat per connectar-se a internet i navegar adequadament, o no tenen les habilitats per fer-ho.

La conseqüència d'un context digitalment exigent i l'estancament en les condicions estructurals fa créixer progressivament el percentatge de persones que han perdut alguna oportunitat com a causa de les dificultats digitals.

Figura 22. Ha perdut alguna oportunitat degut a les esclertes digitals

Febrer 2020 - Febrer 2021

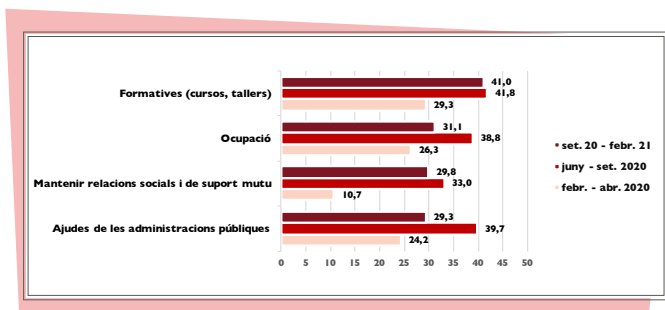

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

Un any després de la COVID, el 41% de les persones han perdut alguna oportunitat formativa, així com a l'entorn d'un 30% oportunitats d'ocupació, de mantenir les relacions socials i d'accedir a ajudes de l'administració.

Figura 23. Oportunitats perdudes associades a la bretxa digital

Febrer 2020 - Febrer 2021

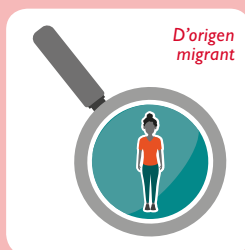

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

Aquestes circumstàncies estructurals i les experiències tenen conseqüències en l'àmbit educatiu, tal com s'analitzarà en l'apartat següent, però també són viscudes de manera desigual per altres perfils.

- El 47,3% de les llars amb menors està en situació d'apagada digital. No es tracta d'un percentatge significativament superior al de les llars en general, ja que destaquen per se llars en les quals hi ha connexió (73,6%), i algun dispositiu (90,1%), però en canvi en el 31,5% no hi ha habilitats.
- De fet, en el 29,8% de les llars el dispositiu que es té no és una tauleta ni un ordinador i en bona part, 37,8%, les condicions no han estat suficients per desenvolupar-se a internet.
- El 59,7% ha perdut alguna oportunitat, i cal destacar la pèrdua d'ajudes de les administracions (33%).

- El 55,2% està en situació d'apagada tecnològica, i encara que no es tracta d'un percentatge superior a la situació general, sí que són llars en les quals hi ha un percentatge significativament elevat on hi ha dispositiu per navegar (88%) i habilitats (67,9%).
- Tanmateix, també són llars en les quals el dispositiu no és una tauleta ni un ordinador (44,8%) i en el 34,5% no ha estat suficient per assolir els objectius i reptes que ha plantejat la pandèmia. A més, un elevat 59,5% han perdut oportunitats, especialment formatives (46,2%) i d'ocupació (34,8%).

4.5 La infància i l'escola: impactes negatius en el rendiment escolar

4.5.1 Resultats acadèmics i apagada digital

El 38% de les llars amb menors ateses per Càritas no té un dispositiu adequat per a les seves necessitats

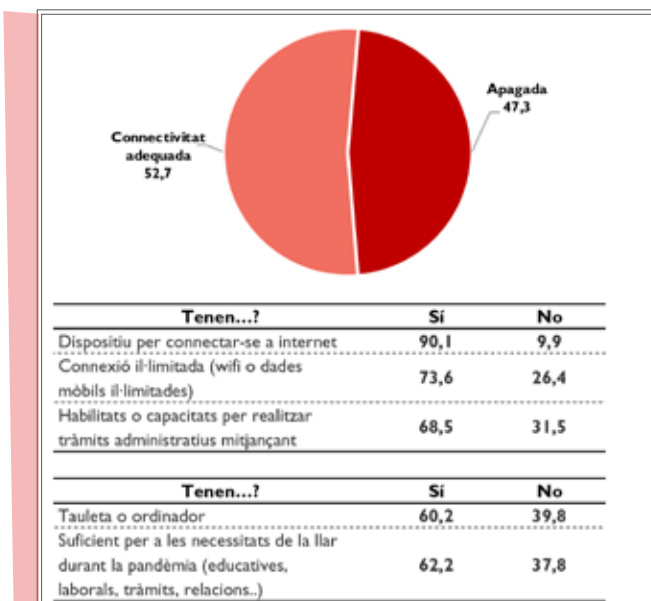
Les barreres i la pèrdua d'oportunitats a causa de la desconexió digital prenen especial rellevància quan es tracta de llars en les quals hi ha infants i joves que han de desenvolupar els seus estudis.

Tal com s'ha comentat en l'apartat anterior, malgrat els majors nivells de connexió a internet (73,6%) i de disposició d'algun tipus de dispositiu (90,1%), el 39,8% declara que no es tracta ni d'una tauleta ni d'un ordinador, aparells necessaris per desenvolupar amb unes mínimes garanties les activitats educatives dels fills i filles.

De fet, la major part de les llars en les quals hi viuen menors està en situació de desconexió causada principalment per la manca d'habilitats per fer ús de la xarxa (31,5%), i el 37,8% confirma que el dispositiu que tenen a casa no és suficient per desenvolupar-se a internet. Això fa que una gran part hagi perdut oportunitats formatives, laborals, relacionals o de gestió (59,7%) i cal destacar les dificultats que han provocat que no poguessin fer tràmits amb les administracions (33,7%).

Figura 24. Llars amb menors: característiques de la seva connectivitat

Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

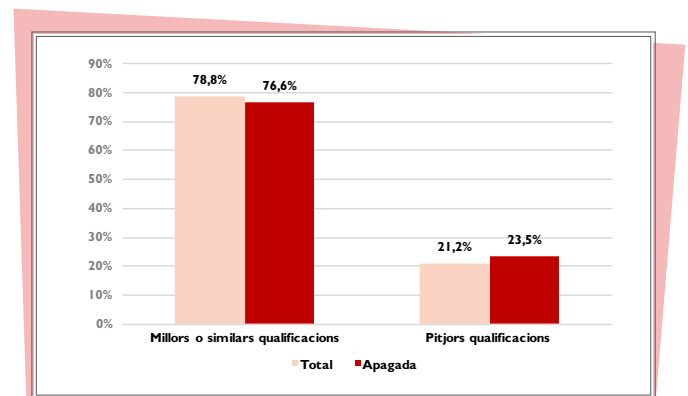
Tal com va posar de manifest la segona onada de l'informe de seguiment de l'impacte de la COVID, el 25% de les llars amb menors van veure com els fills/es tenien més dificultats per acabar el curs i com aquest percentatge era molt més elevat quan a la llar no hi ha les condicions òptimes d'equipament i connexió a internet (36,4%).⁷

Aquesta constatació fa necessari parar especial atenció a com estan vivint les llars amb fills/es menors el curs escolar i quines dificultats i suports es tenen per millorar la situació.

Cal destacar que, un cop passat el primer semestre de l'any, a les llars amb menors acompanyades per Càritas Barcelona el 78,8% dels infants i joves en cursos en els quals hi ha avaluació han millorat o mantingut les qualificacions respecte del curs anterior, mentre que el 21,2% ha obtingut pitjors resultats. El fet de trobar-se amb dificultats digitals fa que els que n'obtenen pitjors resultats pugin fins al 23,5%.

Figura 25. Impactes en el rendiment escolar de les llars amb infants. Total i comparat amb llars en apagada digital

Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

⁷Consulteu l'informe:

Impacte la crisi de la COVID-19 en les llars ateses per Càritas Diocesana de Barcelona (segona onada). Accesible a: <https://caritas.barcelona/publicacio/segona-informe-covid-19/>

4.5.2 Suports educatius als menors en edat escolar

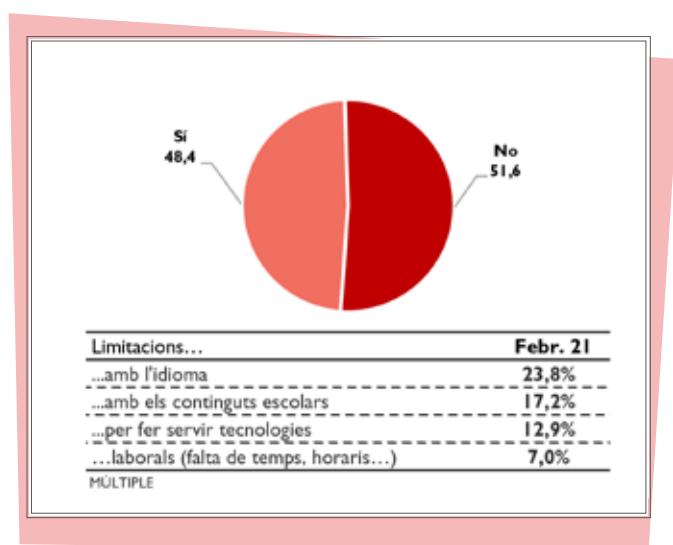
Al 52% de les llars amb menors ateses per Càritas els pares i mares no poden donar-los suport educatiu

A més de les dificultats tecnològiques, cal tenir present que al 51,6% de les llars en les quals hi ha menors en edat escolar els pares i mares consideren que no poden oferir suport educatiu. La principal limitació és l'idioma (23,8%), seguida de prop per les dificultats amb els continguts que cursen els seus fills/es (17,2%).

Només un 12,9% l'atribueix a les pròpies limitacions amb les tecnologies i un 7% a les dificultats per compatibilitzar els horaris laborals amb les necessitats educatives.

Figura 26. Possibilitat de donar suport al fills/es amb els estudis

Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

Sentir-se capaç o no d'acompanyar els fills/es en els estudis és determinant en la seva evolució escolar. Així, quan els pares i mares no se'n senten capaços, el percentatge de nens que empitjora els resultats en el primer semestre del curs en pandèmia passa del 12,9% al 29,4%, 10 punts més. O el que és el mateix, en les llars on els pares i mares senten que poden acompanyar els fills i filles en els seus aprenentatges, el 44,3% dels nens i nenes han millorat les notes, cosa que només succeeix en el 30,8% si els pares no se'n senten capaços.

4.5.3 Confinament de les escoles i efectes en la vida familiar i laboral

Un 8,1% de les llars hauria de deixar sols els fills i filles si hi hagués un nou tancament escolar; i un 16,5% si són llars monoparentals

Una darrera qüestió relacionada amb la situació dels nens i nenes a l'escola és com s'està vivint el confinament quan hi ha algun cas positiu a les aules i quins possibles efectes pot tenir un confinament en les vides i economies de les llars acompanyades per Càritas Barcelona.

En primer lloc, cal tenir present que, en el 51,4% de les llars, si hi hagués un tancament escolar es podrien organitzar, perquè els nens i nenes són grans i perquè els pares i mares no treballen o poden teletreballar, i en el 28,3% buscarien una solució, com ara, contractar alguna persona que es fes càrrec dels infants. En un 8,1% de les llars un nou tancament escolar suposaria deixar sols els fills i filles i en un 12,1% implicaria deixar de treballar.

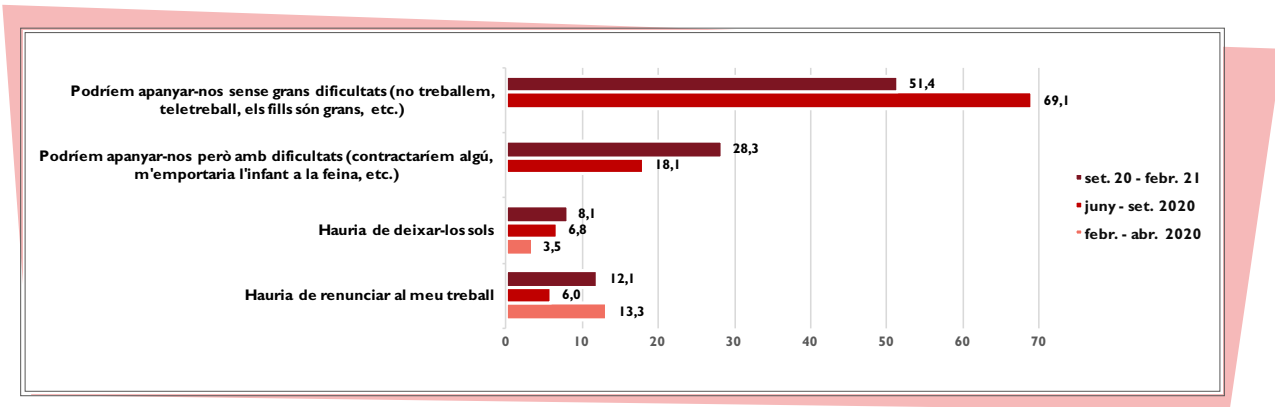
En segon lloc, la situació és lleugerament diferent ara que ha passat el primer semestre del curs que quan es va iniciar el curs al setembre. Així, es redueixen les llars que pensen que es podrien organitzar sense dificultats (69,1% al 51,4%) i augmenten les que necessitarien recursos per assumir la situació (18,1 fins al 18,5%). També augmenten les llars que haurien de deixar sols els fills i filles si tanquessin les escoles (del 6 al 8,1%).

A les llars monoparentals destaca el percentatge de les que haurien de deixar sols els seus fills i filles arribat el cas (16,5%).

Figura 27. Efectes d'un possible tancament d'escoles

Febrer 2020 - Febrer 2021

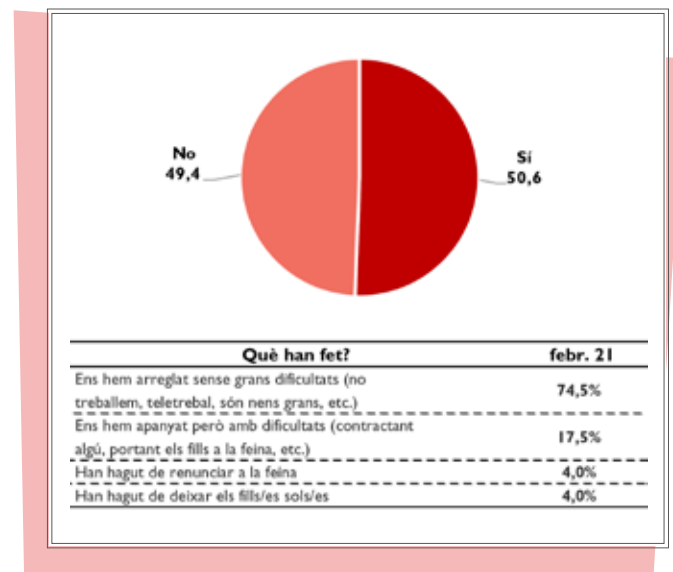
Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

Tanmateix, actualment cal tenir present que el 50,6% de les llars amb infants ja han passat per aquesta experiència i els fills i filles han hagut de deixar d'anar a escola perquè el centre o l'aula estaven confinats.

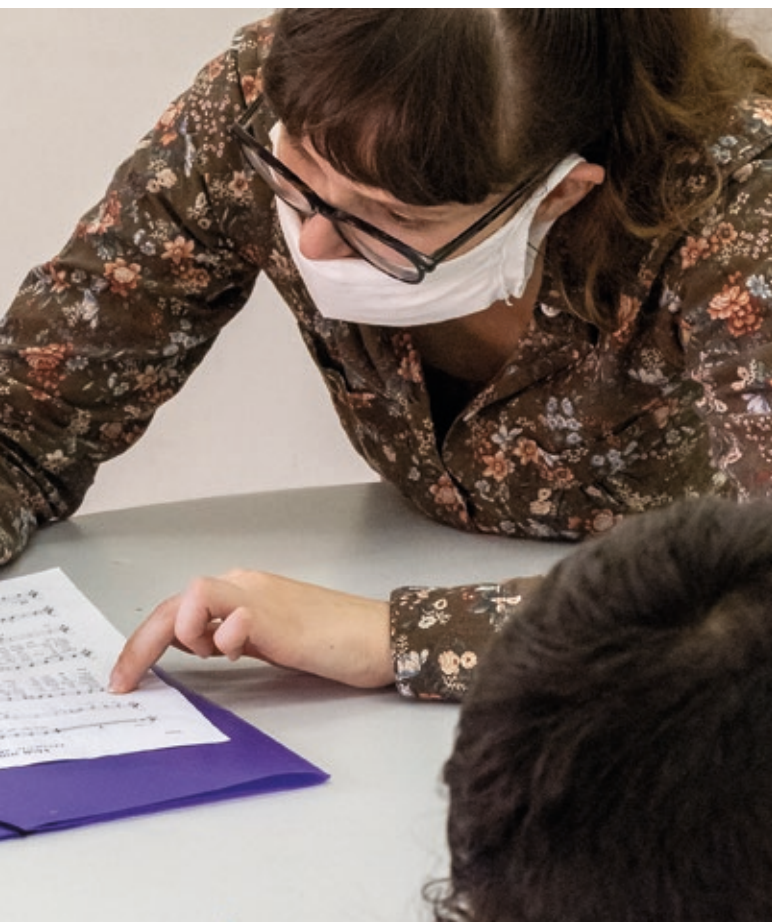
Quan això succeeix, la majoria de les llars han pogut organitzar-se (74,6%) perquè els fills són grans o els pares i mares no treballen, o bé en alguns casos han teletreballat. Un 17,5% ha hagut de contractar algú i en un 4% dels casos els infants s'han hagut de quedar sols a casa i en la mateixa proporció algú de la família ha hagut de deixar de treballar.

Figura 28. Confinaments d'escolars i conseqüències familiars

Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

4.6 Relacions socials i suports debilitats

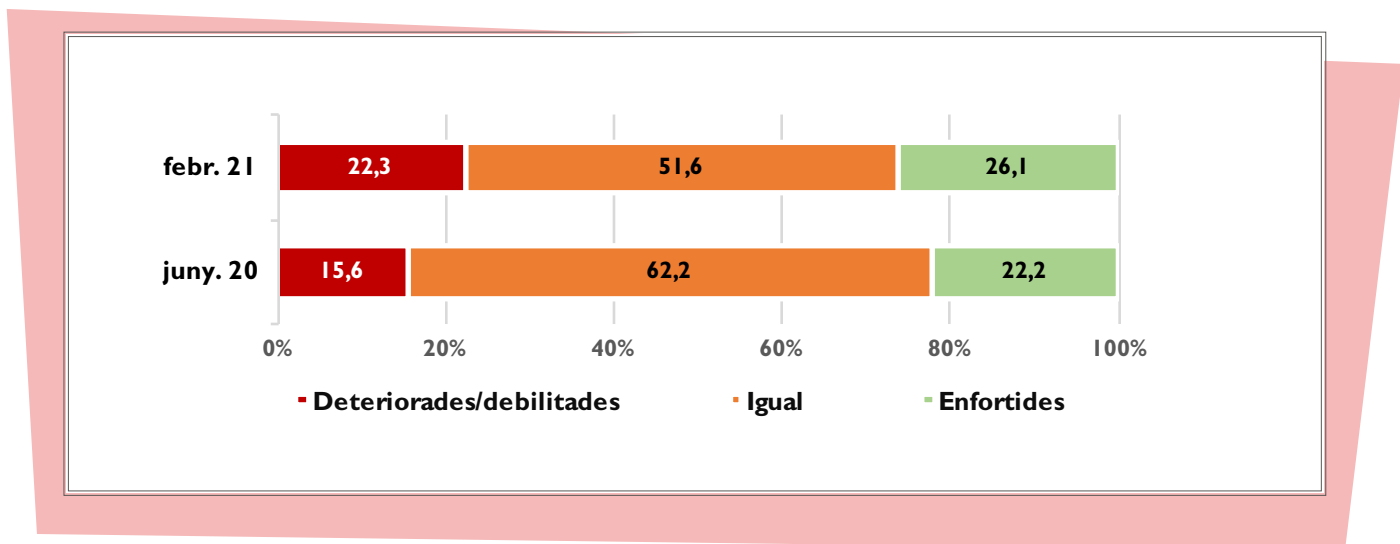
4.6.1 El nucli de convivència

El 22,3% de les llars pateixen deteriorament de les relacions dins el nucli de convivència

La conflictivitat a la llar va augmentar durant el període de confinament. A les llars acompanyades per Càritas Barcelona aquest augment va afectar el 18,9% de les llars.⁸ Des de llavors el deteriorament de les relacions és cada cop més elevat, i actualment ja són el 22,3% les llars que consideren que en el seu nucli de convivència les relacions s'han deteriorat. També, però, hi ha llars que han vist enfortides les seves relacions més properes i també han crescut en volum (26,1% en l'actualitat). D'aquesta manera, s'observa certa polarització.

Figura 29. Evolució de les relacions en la unitat de convivència

Febrer 2020 - Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

⁸Consulteu l'informe:

(Primer) impacte de la crisi de la COVID-19 en les famílies ateses per Càritas Diocesana de Barcelona
Accesible a: <https://caritas.barcelona/publicacio/primer-impacte-de-la-crisi-de-la-covid-19-en-les-families-ateses-per-caritas-diocesana-de-barcelona/>

4.6.2 Debilitament d'altres relacions socials

El 52,2% de les llars veuen deteriorades les relacions amb els amics

La segona onada de l'estudi, a la tornada de l'estiu, va posar de manifest fins a quin punt estava costant reprendre les relacions socials, tant familiars com de veïnat i especialment amb les amistats i companys de feina.⁹ I va identificar com a punt clau la situació de deteriorament o d'enfortiment de relacions socials entre familiars, amics i veïnat. Actualment, són les relacions amb les amistats les que pateixen més deteriorament, com ho reflecteix el 52,2% de les llars que així ho reconeixen. Una situació creixent, ja que gairebé s'ha doblat entre els que així ho viuen.

A continuació, se situen les relacions familiars (23,2% declaren que s'han deteriorat) que s'han enfortit també en una proporció similar (24,3%). En canvi, les relacions amb els veïns estan afectades tant positivament (8,9%) com negativament (16,7%) per una menor proporció de persones.

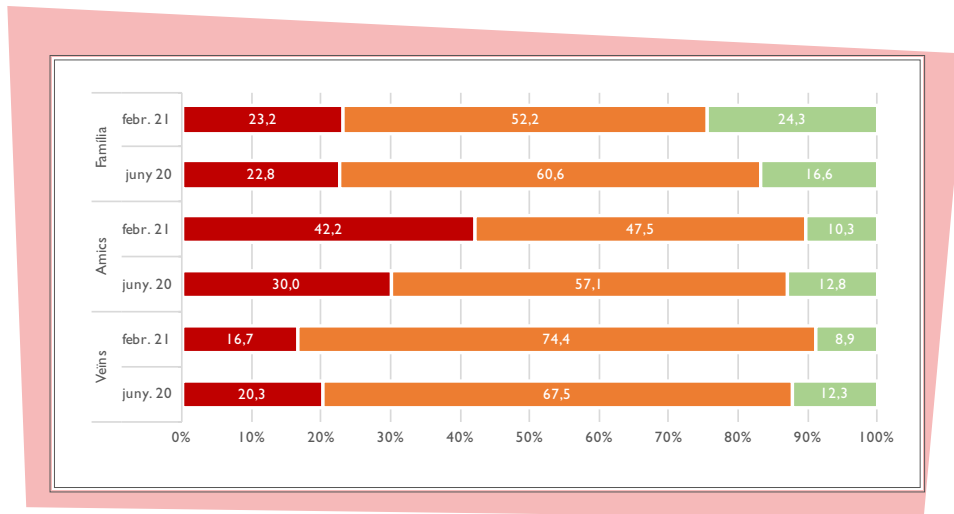
⁹Consulteu l'informe:

Impacte la crisi de la COVID-19 en les llars ateses per Càritas Diocesana de Barcelona (segona onada).
Accesible a: <https://caritas.barcelona/publicacio/segon-informe-covid-19/>

Una bona part de les persones acompanyades per Càritas Barcelona han pogut reprendre les seves relacions socials amb la família (60,1%), el veïnat (59,2%), les amistats (56,2%) i els companys de feina 5 Citar informe covid 1 (51,4%), si bé a l'entorn del 40-50% no han pogut reprendre aquest contacte de relacions socials essencials.

Figura 30. Evolució de les relacions en altres àmbits relacionals

Febrer 2020 - Febrer 2021

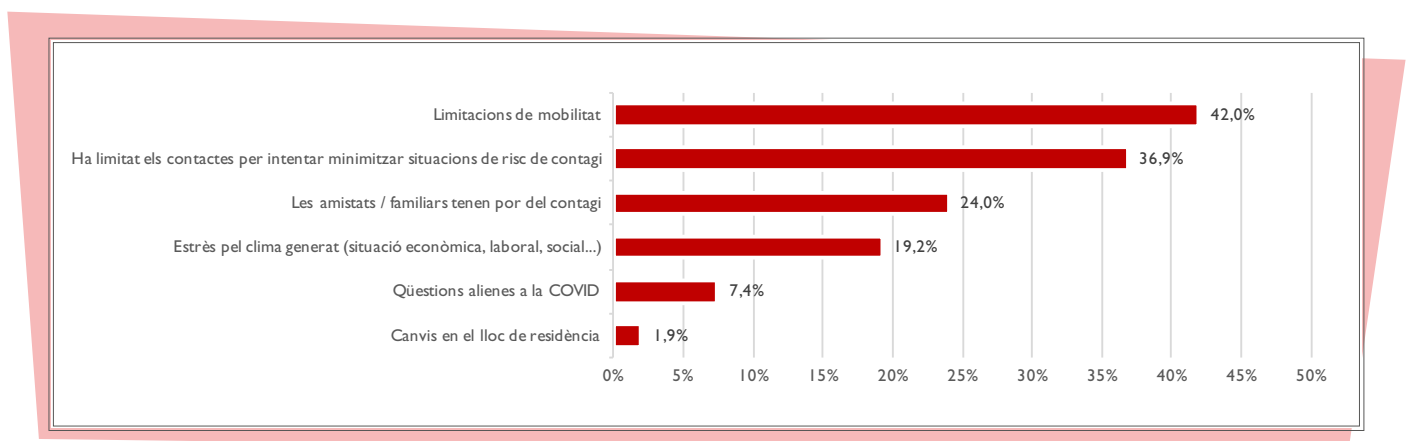
Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

4.6.3 Raons que expliquen el deteriorament

Com s'ha comentat, les dificultats per mantenir relacions socials no s'expliquen tant per les condicions personals i socials com per la situació viscuda a cada llar i xarxa relacional. Entendre l'impacte de la COVID, doncs, passa també per preguntar-se pels motius d'aquest deteriorament. Així, els més freqüents són els que s'atribueixen a les limitacions de mobilitat a Catalunya (42%) i a la voluntat de limitar els contactes per tractar de minimitzar les situacions de risc de contagi (36,9%). Amb menor freqüència, s'han deteriorat algunes relacions per la por dels familiars o amistats (24%) o pel clima d'estrès general per la situació econòmica, laboral i social (19,2%).

Figura 31. Motiu del deteriorament

Febrer 2021

Base: S'ha deteriorat alguna de les seves relacions

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

4.6.4 La situació de la xarxa de suports un any després de la COVID

Gairebé 7 de cada 10 llars ateses no pot comptar amb ningú que els doni suport en el pla més material

El seguiment exhaustiu de la fortalesa i qualitat de la xarxa social de les persones acompanyades per Càritas Barcelona indica que, amb els alts i baixos de les diferents etapes, en general s'han perdut suports materials i s'han reforçat els suports de cura i acompanyament.

Concretament, el 67,6% pot comptar amb algú que el pugui ajudar quan es troba emocionalment malament i és un percentatge superior al d'abans de la crisi sanitària (+5,1 punts percentuals). En segon lloc, el suport en cas de necessitat de ser cuidat o cuidar familiars o fills es manté en un 48,5% de les llars, de manera que la majoria no compta amb aquest suport ni hi comptava.

En sentit contrari, tots els suports associats a gestions i materialitat es redueixen força, i si ja eren limitats abans de la COVID ara encara ho són més. Concretament, només el 38% de les llars pot comptar amb assessorament per fer papers d'algú conegut o proper (-4,8 punts), i menys del 30% amb algun suport econòmic puntual (-7,2 punts) i ajuda per trobar feina (-6,9%).

Taula 3. Variació dels suports per necessitats concretes

Febrer 2020 - Febrer 2021

	Abans de la COVID	Confinament (març 20)	Desconfinament (nov. 20)	Un any després (febr. 21)	Evolució 1 any després	Tendència
Que t'ofereixi suport emocional quan et trobis malament	62,5	62,2	66,9	67,6	5,1	▲ ▲
Que ocasionalment pugui cuidar-te en el cas que estiguis malalt / a o ajudar-te amb els fills o majors dependents	47,9	46,6	52,4	48,5	0,6	▲
Que et pugui assessorar en com realitzar gestions o papers	42,8	37,2	42,9	38,0	-4,8	▼
Que ocasionalment et pugui prestar diners per a un imprevist (fins a 300 €)	34,8	31,8	23,4	27,6	-7,2	▼ ▼
Que et pugui ajudar a aconseguir una feina	32,9	26,0	24,3	26,0	-6,9	▼ ▼

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

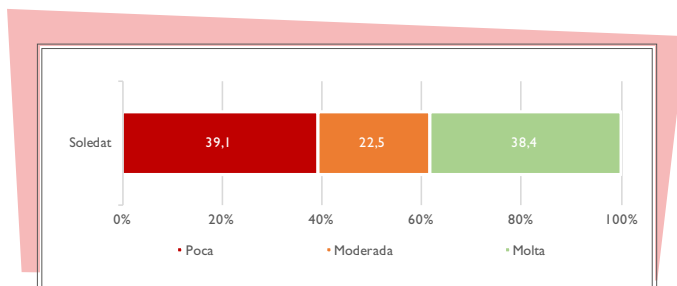
4.6.5 La soledat en situació de pandèmia

Com s'ha observat, la situació en les relacions socials ha estat força polaritzada i hi ha tantes persones i llars que han vist deteriorades les relacions personals com les que no. Les dificultats per tenir suports econòmics i de gestió, la mobilitat limitada i la voluntat de no contagiar-se ni contagiar es materialitzen de manera sintètica en el fet que són tants els que se senten sols com els que no. Així, el 39% de les persones acompanyades per Càritas declara que no se sent sol/a o sent poca soledat però també el 38% se sent força o molt sol/a.

- Entre els perfils que cal esmentar especialment, trobem les persones que viuen en llars on no hi ha ingressos procedents d'una feina o se n'està buscant. En aquest cas, el percentatge de persones que se senten soles és del 46,3%.
- Igualment elevat és el percentatge d'homes (42,4%) i persones majors de 65 anys (59,1%) que afirmen sentir molta soledat.

Figura 32. Sentiment de soledat

Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

4.7 Impactes de la vida COVID en la salut

4.7.1 Conviure amb la COVID

Com és lògic, el context actual posa el focus més encara en la salut física i també psicoemocional de les persones i famílies. També Càritas Barcelona revisa en detall com ha afectat un any de pandèmia a les llars que acompanya.

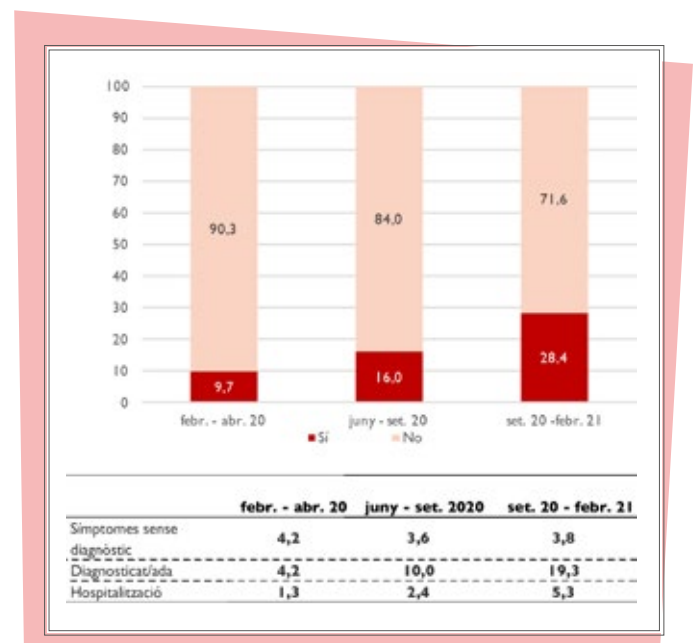
Cada cop són més les llars en les quals s'ha hagut de conviure amb la COVID, de manera que passat un any aquest percentatge puja fins al 28,4%. Augmenta especialment el percentatge de llars que han estat diagnosticades (del 10 al 19,3%) i també les que han tingut algun membre hospitalitzat (5,3% des del 2,4% ara fa 6 mesos).

Lamentablement, també augmenta el percentatge de famílies que han viscut la mort d'algun dels seus membres per raó de la COVID; ha augmentat passant de 0,2% fins a 0,6% fins a l'estiu, i actualment arriba al 2,8%.

- Entre els perfils socials analitzats no s'observen diferències significatives. En canvi, quan a la llar es viu en situació de pobresa relativa el percentatge de les que ha experimentat la COVID augmenta significativament (29,2% en comparació amb 14,6% quan les llars no estan en aquesta situació). Passa el mateix quan la situació de pobresa és severa (31%).

Figura 33. Llars que han conviscut amb la COVID

Febrer 2020 - Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

4.7.2 Privacions de salut per raons econòmiques

Com s'ha comentat al principi de l'anàlisi, entre els molts impactes de la pandèmia hi ha el creixent nombre de llars en les quals hi ha dificultats per portar una alimentació adequada (48,5%) o les que no poden pagar la medicació que necessiten (35%).

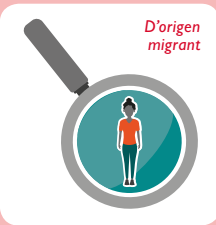
Taula 4. Motius pels quals ha empitjorat la seva salut física

Febrer 2020 - Febrer 2021

	febr. - abr. 20	juny - set. 20	oct. 20 - febr. 21	Dif. febr. 20 - febr. 21	Tendència
No portar una alimentació adequada	41,3	52,4	48,5	7,2	▲
Deixar de comprar medicaments que necessita perquè no els pot pagar	23,8	27,0	35,0	11,2	▲

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

Cal recordar els perfils més afectats en aquestes dificultats generades per la COVID.

D'origen migrant

- El **38,8%** deixa de comprar medicació

Cap membre treballa

- El **59,7%** no pot portar una alimentació adequada
- I el **48,1%** ha deixat de comprar medicació que necessita

- Al seu torn, aquestes privacions que es vinculen clarament amb l'estat de salut són significativament freqüents quan les llars viuen en situació de pobresa relativa: el 51,8% no pot portar una alimentació adequada i un 37,6% ha deixat de comprar medicació. I encara són més generalitzades quan la pobresa és severa: la privació alimentària arriba al 54,8% i l'abandó de la medicació al 42,8%.

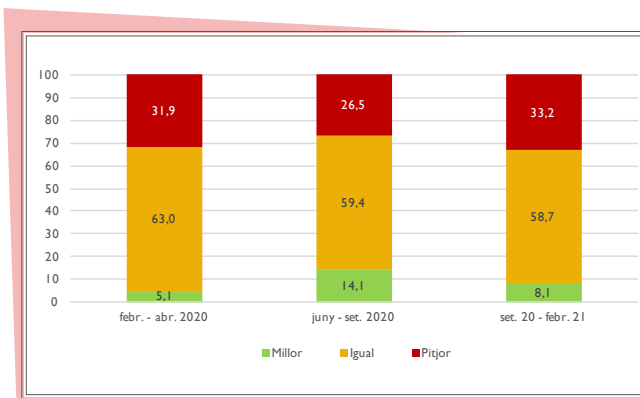
4.7.3 Impactes en la salut física

1 de cada 3 llars veu empitjorar la salut física, i principalment per qüestions psicològiques

En el context descrit, 1 de cada 3 llars declara que està experimentant un empitjorament de la salut física a casa. Aquest percentatge es manté estable des de l'inici de la pandèmia sense que millorin els resultats.

Figura 34. Canvis en l'estat de salut física dels membres de la llar

Febrer 2020 - Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

Darrere d'aquest 33% de llars en les quals hi ha hagut empitjorament físic hi ha motius principalment psicològics (43,1%). En menor grau, les llars al·leguen altres raons com són el sedentarisme (15,2%), el fet d'haver passat la malaltia de la COVID-19 (13,2%) o haver passat altres malalties (11,7%).

No es pot obviar que el 12,7% atribueix l'empitjorament de la salut física a considerar que hi ha menor seguiment mèdic (12,7%) o a les dificultats d'accés a l'atenció primària (7,6%).

Cal tenir present que el 8,1% declara que el fet que l'alimentació hagi empitjorat és motiu per considerar que la salut física familiar també s'hagi vist deteriorada.

Taula 5. Motius pels quals ha empitjorat la seva salut física

Febrer 2021

	Febr. 21
Qüestions psicològiques (estrès, ansietat...) que afecten físicament	43,1%
Per la falta d'activitat física	15,2%
Algú ha emmalaltit durant aquest període de COVID - conseqüències d'haver passat la malaltia	13,2%
Perquè hi ha un menor seguiment de malalties que ja existien (inclou operacions posposades endarrerides)	12,7%
Algú a la llar ha emmalaltit durant aquest període per una malaltia diferent de la COVID i les seves conseqüències	11,7%
Per un deteriorament en l'alimentació	8,1%
Per dificultat en l'accés a l'atenció primària	7,6%

RESPOSTA MÚLTIPLE

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

4.7.4 Impactes en la salut psicoemocional

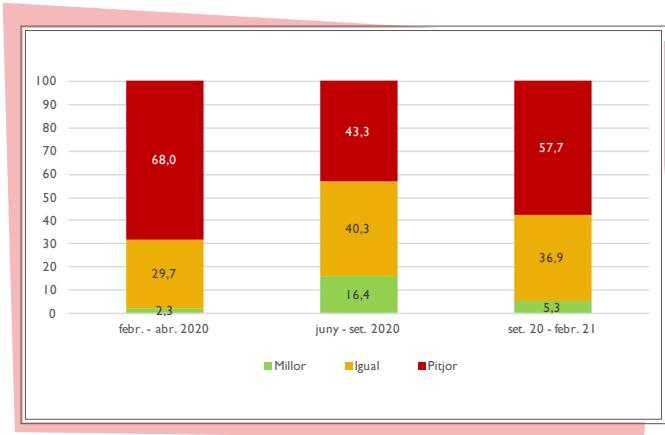
En un 57% de les llars empitjora la salut psicoemocional, per la inseguretats del futur, motius econòmics o esgotament de la pandèmia

Els impactes en la salut psicoemocional són molt més intensos, i després d'un any el 57% de les llars n'ha patit un empitjorament. La lleugera millora que es va produir en tornar de l'estiu ha quedat esborrada i actualment són quasi tantes les llars danyades emocionalment i psicològicament com durant el confinament. A més, cal recordar que el 43,1% atribueix els empitjoraments físics de la llar a raons psicològiques.

- No es detecten diferències significatives en l'evolució percebuda de la salut psicoemocional de les llars, ni per perfils o per experiències de salut com haver passat la COVID. En canvi, un significativament elevat 67,3% de les persones que se senten molt o força soles consideren que la salut psicoemocional de la llar ha empitjorat (en comparació amb el 43,3% de llars on no hi ha soledat).

Figura 35. Canvis en l'estat de salut psicoemocional dels membres de la llar

Febrer 2020 - Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

Darrere d'aquest empitjorament de l'estat psicoemocional, s'argumenta en primer lloc la incertesa o inseguretat cap al futur (41,3%). A aquesta incertesa cal afegir un conjunt de raons econòmiques i laborals com és viure amb dificultats econòmiques (31,1%), el patiment per qüestions laborals (27,2%) i l'alt nivell d'ansietat per compatibilitzar responsabilitats familiars, laborals i escolars (19,3%), en un moment on perdre la feina té conseqüències molt dures.

L'esgotament generat per la pandèmia és freqüent també (28,3%), com ho és la por al contagi (21,3%).

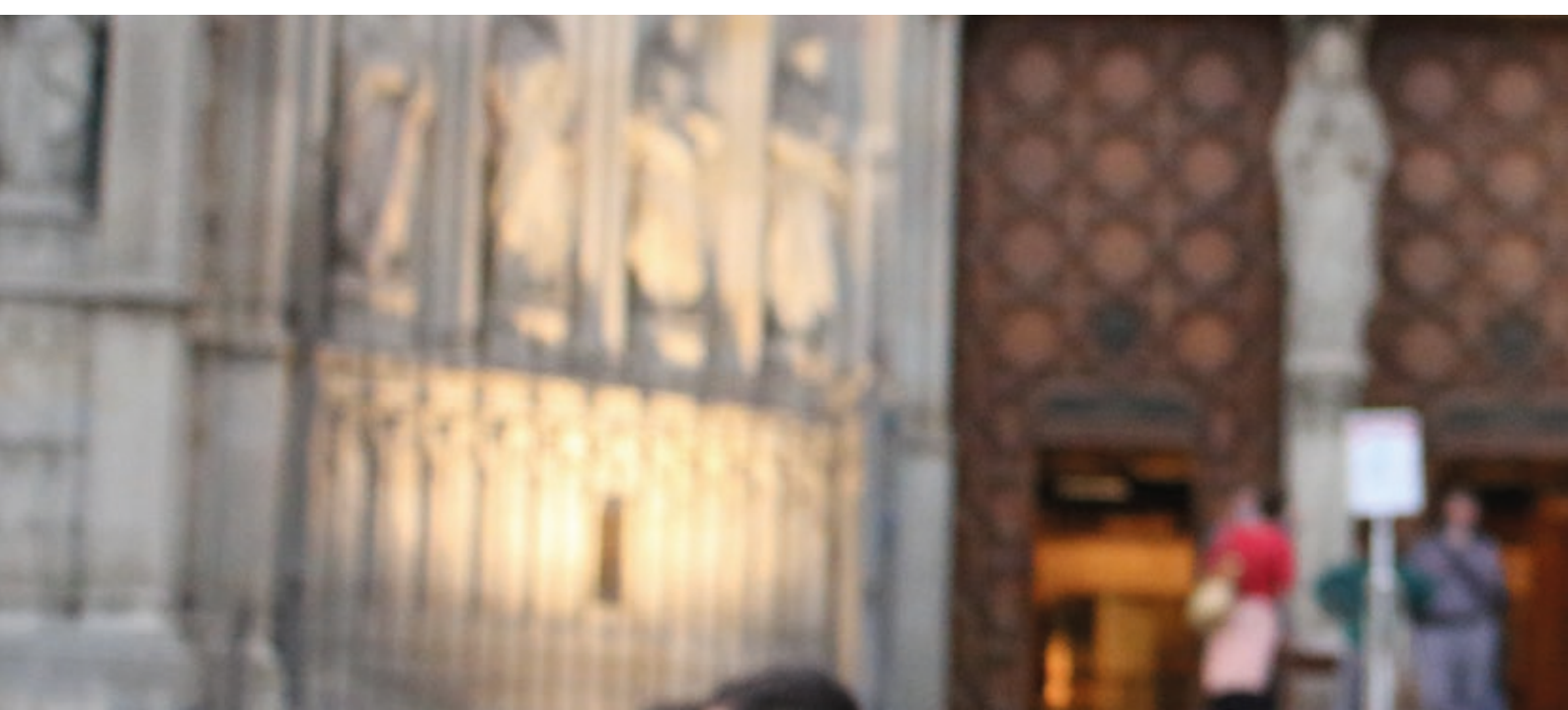
Taula 6. Motius pels quals ha empitjorat la seva salut psicoemocional

Febrer 2021

	Febr. 21
Incertesa o inseguretat cap al futur	41,3%
Dificultats econòmiques	31,1%
Esgotament de la pandèmia	28,5%
Conseqüència de qüestions laborals	27,2%
Por al contagi	21,3%
Alt nivell d'ansietat per compatibilitzar responsabilitats familiars, laborals i escolars	19,3%
Falta de suport i relacions socials	12,1%
Pèrdua d'éssers estimats	2,6%

RESPOSTA MÚLTIPLE

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

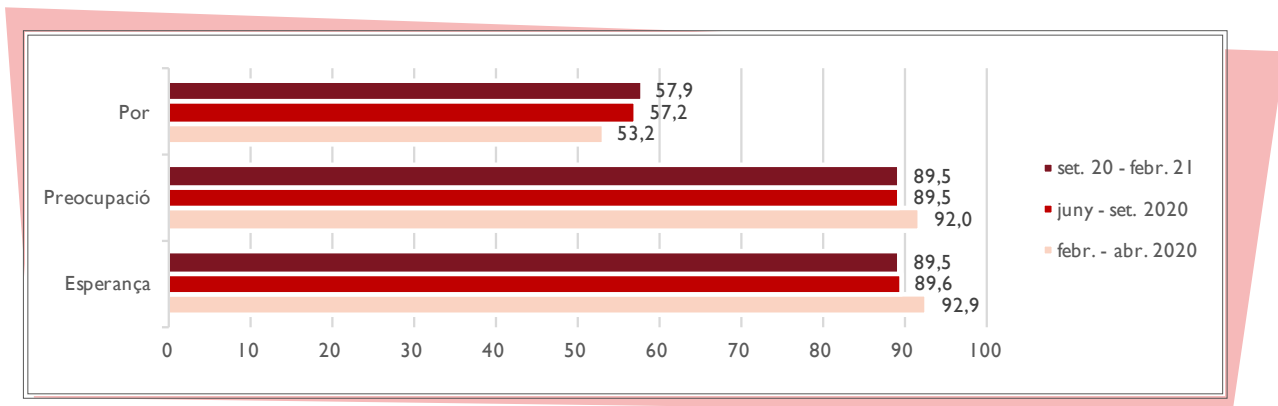

5. La mirada cap al futur

En la situació descrita, les llars acompanyades per Càritas Barcelona es mostren en la seva majoria esperançades (89,5%) tant com preocupades (89,5%), i una majoria se senten amb por (57,9%), una emoció que creix.

Figura 36. Emocions amb les quals es conviu

Febrer 2020 - Febrer 2021

Font: Enquesta de seguiment de l'impacte de la COVID entre les persones ateses per Càritas Barcelona

- Les persones que se senten soles (molt o força) senten menys esperança (85%) però sobretot més preocupació (89,1%) i por (68,9%).
- Quan la salut física a la llar ha empitjorat també se sent més preocupació (91%) i por (68,4%), i menys esperança per fer front al futur (84,8%) i encara més quan ha empitjorat la salut psicoemocional: l'esperança no es redueix, però la preocupació (93,4%) i la por (72,1%) són molt més habituals.

6. Propostes polítiques de Càritas Diocesana de Barcelona davant la COVID-19

La complexitat de la crisi social i econòmica derivada de la COVID-19 ha agreujat la situació de les persones que es trobaven en circumstàncies més vulnerables i n'ha abocat d'altres a situacions de vulnerabilitat per primera vegada, posant a prova la capacitat de l'administració per donar-hi resposta.

6.1 En defensa de la dignitat humana

Cal prioritzar esforços en la consecució del dret humà a la vida digna. L'estratègia ha de passar per diferents eixos, i incloure acords polítics i implementació de polítiques públiques.

6.1.1 Garantir l'empadronament de totes les persones que viuen als municipis de la Diòcesi de Barcelona, independentment que puguin acreditar títol de propietat o contracte de lloguer

Càritas entén que les administracions municipals haurien d'aplicar sense excepció, i sense traves, la figura d'empadronament sense domicili fix per atendre les situacions de persones que viuen de relloguer sense contracte. Com es va fer palès a l'informe *La llar és la clau*, la precarietat en la tinença de l'habitatge de les persones que viuen de relloguer és tan elevada que poden acabar passant per 4 o 5 habitacions en un any. Per tant, no poden iniciar un procediment d'empadronament cada cop que canvien de lloc.

Pel que fa a les persones en situació administrativa irregular, la negació de l'accés a l'empadronament té un impacte encara superior amb un doble efecte negatiu. D'una banda, l'empadronament és la manera més efectiva de demostrar la residència a Catalunya en els processos d'arrelament social que poden permetre la regularització. De l'altra, Càritas ha detectat que molts ajuntaments no permeten accedir a serveis bàsics d'atenció social sense demostrar l'empadronament al municipi, amb la qual cosa s'estaria negant el dret reconegut per la Llei 4/2000, a l'article 14.

6.1.2 Reforma de la Renda Garantida de Ciutadania (RGC)

La Renda Garantida de Ciutadania (RGC) és la principal política de garantia de rendes en l'àmbit autonòmic. La creació de l'Ingrés Mínim Vital (IMV) per part de l'Estat, una prestació de la seguretat social focalitzada a les persones en situació de pobresa severa, i que és compatible amb l'RGC, obliga la societat catalana a replantejar-se l'RGC, tant pel que fa a l'harmonització amb l'IMV, com per reconduir els defectes que en aquests tres anys d'RGC s'han evidenciat. Cal assegurar de forma urgent la correcta harmonització i coordinació amb el govern espanyol per garantir la compatibilitat entre l'Ingrés Mínim Vital i la Renda Garantida de Ciutadania per tal d'evitar que les persones i famílies més vulnerables es vegin perjudicades.

Des de Càritas es considera que cal millorar l'RGC i convertir-la en la veritable eina que necessita Catalunya per garantir una renda mínima a totes aquelles persones en situació d'exclusió social. Per fer-ho, és imprescindible una correcta harmonització amb l'IMV de manera que els tràmits se simplifiquin per a les persones sol·licitants. A més, des de Càritas es proposa la reforma de l'RGC en 4 eixos:

I. Incrementar-ne l'accés, ampliant la cobertura a determinats col·lectius

- Càritas considera que les persones migrades en situació administrativa irregular que no puguin assegurar-se els mínims d'una vida digna, haurien de ser beneficiàries de l'RGC, atès que aquesta és la darrera xarxa de protecció de les persones per garantir uns ingressos mínims.
- Hi ha determinats col·lectius, com les persones joves migrades en situació administrativa regular que han assolit la majoria d'edat, que segurament no poden acreditar el temps de residència efectiva a Catalunya que requereix la Llei 14/2017. És per això que Càritas proposa incorporar a l'article 7 la menció específica a persones joves extutelades majors de 18 anys que no cobrin cap prestació i que encara no tinguin els 23 anys.
- Les persones sense llar que no rebin una prestació social residencial pública o privada tampoc no poden tenir accés a l'RGC. Càritas entén que el fet de viure al carrer no hauria de ser un impediment per accedir a una prestació que vol ser última xarxa de suport i que, per tant, hauria de preveure mecanismes perquè aquestes persones puguin ser beneficiàries, si més no, de la prestació garantida.

2. Compatibilitat de l'RGC amb les rendes del treball

- Actualment, només es pot ser beneficiari de l'RGC i treballar al mateix temps si es tracta de contractes a temps parcial i els ingressos continuen sent més baixos que l'Indicador de Renda de Suficiència de Catalunya (IRSC). Cal que l'RGC sigui compatible amb totes les rendes del treball amb sous baixos (independentment del tipus de jornada).

3. Compatibilitat de l'RGC amb els ajuts al lloguer de la Generalitat i creació d'un possible complement per a habitatge

- La Generalitat de Catalunya convoca ajuts al lloguer en format de subvenció que es deriven del Pla Estatal de l'Habitatge i que es complementen amb fons propis. Aquests ajuts són d'obligada demanda per a totes les persones beneficiàries de l'RGC que els puguin percebre. En cas que vegin reconegut el dret a cobrar-les, l'import total que percebran serà restat de l'import de l'RGC. Càritas entén que no hauria de produir-se aquesta detracció i, per tant, que l'import dels ajuts del lloguer de la Generalitat que percebin les famílies que tenen aprovada l'RGC no es descompti de l'import que reben de l'RGC, sinó que se sumin totes dues prestacions.
- Les despeses d'habitatge són tan elevades amb relació a la renda de les persones, que és necessari un complement per a habitatge de l'RGC, com per exemple ja es fa en la Renda de Garantia d'Ingressos (RGI) del País Basc.

4. Agilitzar el procediment i la resolució administrativa

Cal reduir el termini d'espera per poder tramitar-la, així com reduir el termini de quatre mesos per dictar la resolució administrativa un cop sol·licitada, per tal de donar una resposta més àgil a les situacions de pobresa sobrevinguda i a la vulnerabilitat de les famílies que l'han sol·licitat.

6.2 Per un treball decent

L'escenari actual de crisi, que ha impactat de manera gairebé global en l'economia i que posa de manifest la debilitat del nostre sistema socioeconòmic, fa demanar a Càritas que les administracions siguin valentes a l'hora d'impulsar canvis estructurals i promoure la creació de llocs de treball en sectors respectuosos amb el medi ambient, sectors innovadors, sector de les cures a les persones i sector sanitari.

6.2.1 Polítiques actives d'ocupació focalitzades en els col·lectius més vulnerables, com les persones en situació d'atur de llarga durada

- Càritas demana que les polítiques actives d'ocupació municipal i autonòmiques tinguin una mirada enfocada en les persones en situació d'exclusió social, facilitant el seu trànsit dins el mercat laboral, acompanyant-les a elles i a les empreses que les poden contractar.

6.2.2 Projectes conjunts amb les entitats socials per reduir la bretxa digital

- La col·laboració entre les administracions públiques i les entitats en la inserció laboral es tradueix en programes que donen bons resultats en la inserció de persones en situació de vulnerabilitat. Càritas demana que s'aprofundeixi en aquesta relació i que es fomentin projectes per reduir la bretxa digital de les persones en situació de major vulnerabilitat.
- Impulsar un nou model de polítiques actives d'ocupació que aposti per un major treball en xarxa entre les entitats socials, el SOC i els Serveis Socials.

6.2.3 Polítiques públiques d'inserció laboral que previnguin la irregularitat sobrevinguda i facilitin la regularització de les persones en situació administrativa irregular

- Cal que les administracions públiques catalanes engeguin programes d'inserció laboral que facilitin els processos de regularització a persones que porten més de 3 anys de residència demostrable a l'Estat o que estan en perill de perdre l'autorització de residència i/o treball, com la subvenció "Acol" de la Generalitat.
- També demanem mantenir la convocatòria anual de la subvenció de cures donant més temps per presentar la sol·licitud i valorant ampliar-la també al servei domèstic.

6.3 Treballant pel dret a l'habitatge

El dret a l'habitatge és un dret reconegut però freqüentment vulnerat. Les persones en situació d'exclusió social no han pogut beneficiar-se de les mesures aprovades durant la crisi de la COVID, ja que han estat pensades com a suport a persones que han entrat en precarietat arran de l'aturada de l'economia per culpa de la pandèmia. En canvi, les persones que ja estaven en situació d'exclusió patien unes condicions d'accés molt més complicades.

6.3.1 Ampliació del parc d'habitatge públic, especialment el de lloguer social

- Cal buscar totes les vies que es tinguin a l'abast per anar ampliant el parc de lloguer social i assimilar-nos a la mitjana europea, que se situa a l'entorn del 15% del parc total (quan la situació actual a Catalunya amb prou feines arriba al 2%).

6.3.2 Facilitar l'accés al lloguer de mercat a la població en situació d'exclusió social

- Dotar de pressupost adequat el programa d'ajuts al lloguer de la Generalitat de Catalunya, el qual ha vist reduït el seu pressupost els dos últims anys, alhora que moltes sol·licituds es queden sense resposta.
- De la mateixa manera, la Generalitat de Catalunya ha de potenciar aquests ajuts al pagament del lloguer ampliant-ne el llindar que li ve marcat pel Pla Estatal i aixecant les limitacions que s'han posat durant les convocatòries dels dos últims anys. Cal que s'adaptin a la capacitat de justificació que tenen les persones en situació d'exclusió.

6.3.3 Aprovar l'estratègia integral per a l'abordatge del sensellarisme a Catalunya, dotant-la del pressupost necessari per al seu desplegament

- Cal que la Generalitat de Catalunya aprovi de manera urgent aquesta estratègia, la qual està a l'espera d'aprovació des de l'any 2016.
- És necessari dotar-la del pressupost adequat per al seu desplegament, molt per sobre dels 2 milions previstos a la Llei de Pressupostos de 2020, de manera que els municipis catalans puguin establir unes polítiques que vagin més enllà en els operatius que s'estan obrint actualment.

6.3.4 Garantir el dret a l'energia

- No es pot garantir el dret a l'habitatge sense garantir el dret a l'energia. Les mesures de confinament i restricció a la mobilitat han suposat l'estada ininterrompuda en els domicilis de tota la població. L'increment del consum domèstic, unit a l'aparició de noves famílies en situació de vulnerabilitat sobrevinguda (que se sumaran a les famílies vulnerables prèvies a la crisi de la COVID, moltes d'elles amb deutes per impagament dels subministraments), fan que Càritas entegui que hagi de ser una prioritat trobar solucions per als deutes generats pel consum dels subministraments bàsics.
- Cal avançar en la negociació per a la signatura de convenis amb les empreses subministradores amb la finalitat d'evitar talls de subministrament bàsics a aquelles persones i famílies que no puguin assumir-ho.

6.4 Apostem per l'acció comunitària i el suport a la salut mental

La pandèmia ha estat la constatació de la solitud i l'aïllament social de moltes persones. També ha suposat un impacte molt important en termes de salut. No només pel que fa a problemes relacionats amb la COVID, sinó amb la salut mental, derivats de les condicions de confinament obligat per l'estat d'alarma. Es pot afirmar, doncs, que la societat no ha sortit de l'estat d'alarma igual com va entrar-hi. Per això, cal incrementar els esforços per teixir la societat i els vincles comunitaris, alhora que cal posar la salut mental com a política transversal a totes les accions públiques.

6.4.1 L'acció comunitària com a centre del desplegament de polítiques socials

- Càritas fa anys que constata la solitud de les persones, l'aïllament social i la manca de projectes col·lectius. Moltes persones han hagut de passar el confinament per la COVID soles, sense possibilitat de demanar ajuda a cap altra persona, veïna o amiga. Aquesta situació encara s'agreuja més quan parlem de persones grans, incloses aquelles en situació d'exclusió social que viuen en residències.
- És per això que Càritas demana que, des dels Serveis Socials, es potenciïn projectes de suport comunitari, i es faci de l'acció comunitària el punt bàsic de desenvolupament de les polítiques públiques. Cal reforçar les xarxes comunitàries en aquells territoris més vulnerables.

6.4.2 Suport a la salut mental

- Les situacions de pobresa i exclusió social tenen un impacte directe en la salut mental de les persones que la pateixen. La pandèmia de la COVID ha comportat a aquestes persones un estrès i una pressió psicoemocional afegida. Càritas demana que la visió de la salut mental sigui una transversal de les polítiques públiques durant els propers anys. Cal una reconstrucció emocional de la societat, i per això es necessiten projectes de suport a la salut mental, amb un èmfasi especial en la població que pateix condicions d'exclusió social.

6.5 La infància i la família al centre de les polítiques socials

Les famílies amb menors han patit de manera intensa les conseqüències socials de la COVID. És per això que Càritas demana a la Generalitat de Catalunya un esforç en les polítiques relacionades amb la infància.

6.5.1 Augmentar la despesa en protecció social a la família i la infància

- La despesa de l'Estat espanyol en protecció a la família i la infància ha passat de nivells entorn del 60% de la mitjana europea el 2009, a nivells entorn del 40-50% els anys posteriors. Cal augmentar la despesa fins a situar-nos en el mateix nivell que la mitjana europea, amb la mirada posada a trencar les dinàmiques de transmissió intergeneracional de la pobresa.

6.5.2 Garantir el dret a internet

- Durant la pandèmia, s'ha fet evident que l'accés a la xarxa ha estat una diferenciació entre infants en situació d'inclusió i d'exclusió social. Cal que la Generalitat desenvolupi una política pública que permeti accessos a internet per a les famílies en situació d'exclusió social. En situacions de confinament, o de presencialitat limitada, com les que vivim, només es podrà garantir el dret a l'educació si els infants i joves tenen una relació continuada i normalitzada amb les eines digitals, i per això cal garantir-ne l'accés.

6.6 Per un envelliment digne

6.6.1 Incrementar la cobertura i la intensitat de l'atenció domiciliària

- Actualment a Catalunya només es cobreix un 1,9% dels majors de 65 anys amb dependència i amb una intensitat mitjana d'hores prescrita per sota del màxim establert en el RD Llei 20/2012 de 13 de juliol.
- Cal incrementar la cobertura i la intensitat de l'atenció domiciliària com a mitjà perquè les persones grans que ho vulguin puguin romandre a casa seva.

6.6.2 Agilitzar el procediment de valoració de la dependència, incrementar la cartera de serveis socials i instar el govern estatal a incloure les necessitats de la dependència social

- Cal millorar el procés d'aplicació de la Llei 39/2006 de 14 de desembre, de promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les Persones en Situació de Dependència, i que l'administració compleixi amb el termini màxim de tres mesos en les valoracions i en l'elaboració dels Plans Individuals d'Atenció. Les persones grans no poden esperar, i encara menys en un context com l'actual.
- També cal instar el govern estatal a incloure les necessitats de la dependència social en la valoració de la dependència, és a dir, aquelles persones que es poden valdre físicament però que presenten manca d'habilitats socials.

6.6.3 Incrementar el nombre de places públiques i concertades de centres de dia i residències per a gent gran

- Cal revisar el protocol de treball i el model de residències per a persones grans, revisió que ja estava pendent i que com a conseqüència de la COVID-19 se n'ha evidenciat la urgència, i a la vegada incrementar el nombre de places públiques i concertades tant als centres de dia com a les residències per a la gent gran per tal de donar resposta a la llista d'espera actual.

6.6.4 Fomentar iniciatives d'habitatge alternatives per a les persones grans autònomes amb problemes d'accés a l'habitatge

- Fomentar iniciatives d'habitatge alternatives per a persones grans autònomes com els pisos compartits o els habitatges amb serveis, donant resposta a aquelles persones grans que presenten problemes d'accés a l'habitatge perquè viuen en habitacions de relloguer, o es troben en situació de sense llar.

6.6.5 Polítiques públiques dirigides a la protecció de les persones grans en situació administrativa irregular

- Les persones grans en situació administrativa irregular i sense recursos formen part de la població més vulnerable a causa de la seva situació socioeconòmica, ja que es tracta de persones que tot i que puguin regularitzar la seva situació, per motiu d'edat no podran accedir al mercat de treball ni tampoc accedir a prestacions no contributives, la qual cosa les deixa en situació de greu vulnerabilitat.

6.7 Impulsar i reconèixer el paper del Tercer Sector Social

6.7.1 Impulsar i aprovar la Llei del Tercer Sector Social per tal de garantir el reconeixement del Tercer Sector, la seva funció i promoure'n l'estabilitat econòmica

- Es fa necessari un marc legal per a la regulació del Tercer Sector Social a Catalunya. L'Estatut d'Autonomia en el seu art. 45.7 de termina que les entitats associatives del Tercer Sector Social han d'ésser consultades en la definició de les polítiques públiques que les afectin. Cal aprovar una llei que regeixi aquesta relació entre el Tercer Sector i l'administració, i que reforci el paper actiu del Tercer Sector Social en l'elaboració i el disseny de les polítiques públiques.

6.7.2 Revisar, actualitzar i ampliar la cartera de serveis socials per assegurar-ne la sostenibilitat i una atenció de qualitat

- La llei 12/2007, d'11 d'octubre de Serveis Socials estableix que la cartera de serveis socials s'ha d'actualitzar cada 4 anys. La cartera actual no s'ha modificat des de l'any 2007, cal actualitzar-la i ampliar-la, incloent aquells serveis no inclosos i demandats, com les unitats de convivència.

6.7.3 Avançar cap a un sistema de gestió de dades unificat entre les entitats que proveeixen serveis i l'administració pública, avançant cap a l'expedient únic social

- Avançar cap a un sistema de dades unificat permetrà millorar la qualitat assistencial dels usuaris de serveis socials, treballant i establint formes de col·laboració més eficients i eficaces entre l'administració i les entitats socials.

6.8 Síntesi de les propostes polítiques de Càritas Diocesana de Barcelona davant la COVID

1. En defensa de la dignitat humana

- 1.1. Garantir l'empadronament de totes les persones que viuen als municipis de la Diòcesi de Barcelona.
- 1.2. Reforma de la Renda Garantida de Ciutadania (RGC).

2. Per un treball decent

- 2.1. Polítiques actives d'ocupació focalitzades en els col·lectius més vulnerables com les persones en situació d'atur de llarga durada.
- 2.2. Projectes conjunts amb les entitats socials per reduir la bretxa digital.
- 2.3. Polítiques públiques d'inserció laboral que previnguin la irregularitat sobrevinguda i facilitin la regularització de les persones en situació administrativa irregular.

3. Treballant pel dret a l'habitatge

- 3.1. Ampliació del parc d'habitatge públic, especialment el de lloguer social.
- 3.2. Facilitar l'accés al lloguer de mercat a la població en situació d'exclusió social.
- 3.3. Aprovar l'estratègia integral per a l'abordatge del sensellarisme a Catalunya, dotant-la del pressupost necessari per al seu desplegament.
- 3.4. Garantir el dret a l'energia.

4. Apostem per l'acció comunitària i el suport a la salut mental

- 4.1. L'acció comunitària com a centre del desplegament de polítiques socials.
- 4.2. Suport a la salut mental.

5. La infància i la família al centre de les polítiques socials

- 5.1. Augmentar la despesa en protecció social a la família i la infància.
- 5.2. Garantir el dret a internet.

6. Per un envelliment digne

- 6.1. Incrementar la cobertura i la intensitat de l'atenció domiciliària.
- 6.2. Agilitzar el procediment de valoració de la dependència, incrementar la cartera de serveis socials i instar el govern estatal a incloure les necessitats de la dependència social.
- 6.3. Incrementar el nombre de places públiques i concertades de centres de dia i residències per a gent gran.
- 6.4. Fomentar iniciatives d'habitatge alternatives per a les persones grans autònomes amb problemes d'accés a l'habitatge.
- 6.5. Polítiques públiques dirigides a la protecció de les persones grans en situació administrativa irregular.

7. Impulsar i reconèixer el paper del Tercer Sector Social

- 7.1. Impulsar i aprovar la Llei del Tercer Sector Social per tal de garantir el reconeixement del Tercer Sector, la seva funció i promoure'n l'estabilitat econòmica.
- 7.2. Revisar, actualitzar i ampliar la cartera de serveis socials per assegurar-ne la sostenibilitat i una atenció de qualitat.
- 7.3. Avançar cap a un sistema de gestió de dades unificat entre les entitats que proveeixen serveis i l'administració pública, avançant cap a l'expedient únic social.

7. Metodologia i equip de treball

Els resultats que recull el present document s'han produït a partir de la metodologia quantitativa, concretament investigació per enquesta. Així, s'han dut a terme tres enquestes, la primera durant l'abril de 2020 per copsar el primer impacte de la COVID, la segona, a l'octubre de 2020 per analitzar l'evolució dels impactes en les famílies ateses per Càritas en el període de desconfinament i la tercera el febrer de 2021 per copsar l'efecte d'un any de pandèmia. Bona part de les mostres són longitudinals, es refresquen en les diverses onades amb perfils similars i s'amplia lleugerament el total mostral disponible.

A continuació es facilita el detall de fitxa tècnica de les enquestes.

OBJECTE DE RECERCA: conèixer l'impacte i evolució que la crisi de la COVID ha tingut en les llars acompanyades per Càritas Diocesana de Barcelona.

PROCEDIMENT D'ENQUESTACIÓ: entrevistes telefòniques a les llars mitjançant qüestionari semiestructurat amb una durada de 20 minuts. L'enquesta de l'abril ha inclòs l'enregistrament del consentiment informat per participar en l'estudi.

ÀMBIT TERRITORIAL: municipis de la Diòcesi de Barcelona.

UNIVERS: llars acompanyades per Càritas Diocesana de Barcelona que han rebut algun tipus de resposta en l'últim any (febrer 2019 a febrer 2021).

DISSENY MOSTRAL: estratificat segons nacionalitat i programa de Càritas en què han estat atesos.

GRANDÀRIA MOSTRAL:

Febrer 2021 n = 608 entrevistes vàlides

MARGE D'ERROR GLOBAL: per a un nivell de confiança del 95% sota el supòsit de màxima indeterminació ($p=q=50$)
Febrer 2021 = +/- 3,98%

TREBALL DE CAMP:

Abril 2020: del 18 al 25 de maig de 2020.

Setembre 2020: del 7 d'octubre al 6 de novembre de 2020.

Febrer 2021: de l'1 al 15 de febrer.

EQUIP DE TREBALL

Els treballs de disseny, anàlisi i redacció han estat realitzats per:

Departament d'Anàlisi Social i Incidència de Càritas Diocesana de Barcelona, en coordinació amb el Grup Confederal d'Observatoris de la realitat social de Càritas.

El desenvolupament del treball de camp ha estat realitzat per:

-IKERFEL, Investigaciones de mercado y marketing estratégico

Edita: Departament de Comunicació de Càritas Diocesana de Barcelona

Disseny gràfic i maquetació: Gema Val

Correcció: Montserrat Pibernat

Fotografies: Mingo Venero, Dani Codina, Jordi Julià, Aïda Boladeres

Càritas
Diocesana de Barcelona
Observatori de la Realitat Social

Càritas Diocesana de Barcelona
Pl. Nova, 1 - 08002 Barcelona

Tel. 933 441 650

Fax 933 013 961

infocaritas@caritas.barcelona

www.caritas.barcelona/observatori/

facebook.com/caritasbarcelona

twitter.com/caritasbcn

instagram.com/caritasbcn